

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

## Vergelijking tussen de indeling der strafbare feiten en de hiermede samenhangende gevolgen in de strafwetgevingen van België en van Nederland

### Inleiding

Een van de hoofdproblemen bestudeerd door de sociologische school in het Strafrecht is de indeling der strafbare feiten.

Aan de drieledige quantitatieve indeling werd door deze school de tweeledige kwalitatieve tegengesteld. Aan de eerste enkel bepaald door de graad van de toegepaste straf, wordt verweten dat indien haar toepassing eenvoudig is, ze echter wetenschappelijk niet verantwoord is en dan ook ondenkbaar is in een strafrecht dat niet meer zozeer op het recht wil steunen dan wel op de criminologie en op de sociologie.

Ze moet dan ook vervangen worden door een indeling, wetenschappelijk verantwoord en nuttig bij de behandeling van de strafrechtelijke principes.

Een tweeledige indeling werd dan ook voorgesteld : de misdrijven zouden ingedeeld worden in strafbare feiten welke in onze Westerse hedendaagse beschaving door het maatschappelijk geweten als anti-sociaal worden gevoeld, en andere welke het aldus niet worden, maar waarop toch een straf moet gesteld worden omdat de maatschappelijke tucht en organisatie beschermd moeten worden.

Het is wat de Heer Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep te Gent, Bekaert, in een van zijn eerste mercurialen vóór het Hof uitgesproken noemt : misdrijven tegen de maatschappelijke orde en misdrijven tegen de conventionele structuur.

Vanzelfsprekend heeft zulk belangrijk verschil diepgaande gevolgen ook voor de andere strafrechtelijke principes. En het zijn die gevolgen vooral die ik wens te bestuderen.

Het ware zeker, wetenschappelijk beschouwd, belangwekkender geweest een Strafwetboek met het onze te vergelijken dat reeds volledig doordrongen is van de ideeën van de sociologische school, zoals het Spaans of het Deens, maar in het kader van de geplande unificatie van de Benelux-landen die niet beperkt mag blijven tot de economie, maar ook doorgevoerd moet worden op gebied van het recht, schijnt het onderwerp van actueel belang.

Ik zal dan ook een kritische vergelijking maken van

verschillende strafrechtelijke principes die verband houden met de indeling der strafbare feiten, en zal hiervoor de delinkwent volgen vanaf het plegen van het strafbaar feit tot aan zijn wederaanpassing aan de maatschappij.

Het Belgisch Strafwetboek werd uitgevaardigd door de wet van 8 Juni 1867 <sup>(1)</sup> en uitvoerbaar verklaard op 13 October 1867 <sup>(2)</sup>. Sterk beïnvloed door het Franse Code Pénal van 1810, nam het zijn quantitatieve drieledige indeling der misdrijven over. De grootte van de straf bepaalt de aard van het misdrijf. De logische klassieke geest overheerst het wetboek.

Het Nederlands Wetboek van Strafrecht werd uitgevaardigd door de wet van 3 Maart 1881 <sup>(3)</sup> en uitvoerbaar verklaard op 1 September 1886 <sup>(4)</sup>. Het is beïnvloed geworden door de sociologische leer en vertoont dan ook een tweeledige kwalitatieve indeling. De strafbare feiten worden verdeeld in misdrijven en overtredingen. Deze indeling zou moeten overeenkomen met de indeling in strafbare feiten gericht tegen de maatschappelijke orde en die gericht tegen de conventionele structuur. Immers, volgens de Memorie van Toelichting <sup>(5)</sup> zijn er feiten, misdrijven genoemd, die het recht, en andere, overtredingen genoemd, die de wet eerst als strafbaar stelt. De eerste feiten zouden als onrechtvaardig gevoeld worden door de gemeenschap ook al waren ze niet strafbaar gesteld. De onrechtvaardigheid van de tweede wordt ons slechts door de wet kenbaar gemaakt. Van Swinderen sprak dan ook van wetsdelicten en rechtsdelicten in zijn werk : « Le Code pénal des Pays-Bas ».

Deze gewenste sociologische indeling komt echter verworpen uit het Nederlands Wetboek van Strafrecht te voorschijn, enerzijds omdat de logische gevolgen van die indeling niet steeds consequent werden doorgevoerd <sup>(6)</sup>, anderzijds en vooral omdat door het stellen van een maximumduur van één jaar op de hechtenis <sup>(7)</sup>, zekere strafbare feiten gericht tegen de conventionele structuur noodzakelijk onder de misdrijven dienden gerangschikt <sup>(8)</sup>. Veel logischer is het Nederlands Wetboek waar het voor de boeten voor overtredingen geen algemeen maximum heeft gesteld.

In de loop van de studie zullen we natuurlijk punten

van verschil ontmoeten die slechts weinig of niets te maken hebben met de indeling der misdrijven. Soms heb ik gemeend ze toch niet onbesproken te mogen laten, gezien hun belang. Het doel is echter niet een volledige vergelijking te maken tussen beide wetgevingen, waarvoor de plaats mij trouwens zou ontbreken.

### I. De schuld

#### I. Opzet en onachtzaamheid.

Volgens beide Belgische en Nederlandse stelsels is opzet vereist voor enerzijds misdaden en wanbedrijven, anderzijds misdrijven, tenzij in de uitzonderingen uitdrukkelijk door de wet voorzien, en is slechts onachtzaamheid vereist voor overtredingen.

De leer der *délits-contraventions* zegt dat de onopzettelijke wanbedrijven ook bij de overtredingen zouden moeten geklasseerd worden en het alleen daarom niet werden omdat de toepasbare straf te hoog is. Toch zien we dat het « veroorzaken van den dood of van lichamelijk letsel door schuld » (artikelen 307-309 Wb. van Str.) dat met minder dan 1 jaar vrijheidsberoving wordt beteugeld, en dus bij de overtredingen zou kunnen geklasseerd worden, in boek II onder de misdrijven gerangschikt werd.

Ik meen dat dit zeer terecht is: onvrijwillige doding of lichamelijke letsels, alhoewel ze slechts onachtzaamheid vereisen, kunnen toch niet beschouwd worden als zijnde van loutere conventionele aard. Indien de dader niet noodzakelijk « zedelijk verdorven » is, dan vereist hij toch een wederaanpassing gezien het ernstig karakter welke zijn onvoorzichtigheid vertoont. Een sociologische indeling der strafbare feiten kan m.i. dus niet volledig met het onderscheid opzet-onachtzaamheid overeenkomen.

#### II. De poging.

In het Belgisch stelsel is poging tot misdaad steeds strafbaar, (9) die tot wanbedrijf indien het door de wet voorzien wordt (10), die tot overtreding nooit.

In het Nederlands stelsel is de poging tot misdrijf steeds (11) tenzij uitdrukkelijk door de wet voorzien (12), de poging tot overtreding nooit strafbaar (13).

Men heeft het feit dat de poging tot een overtreding niet strafbaar is, willen uitleggen door de onverschilligheid van opzet voor de overtredingen. Dit ware juist indien de onverschilligheid van zedelijk element bij overtredingen bestond. Dan zou het al dan niet aanwezig zijn van schuld (*sensu lato*) van geen tel zijn voor de strafbaarheid van de overtredingen en zou alleen moeten gelet worden op het aanwezig zijn van het materieel element. Een zedelijk element is echter wel vereist maar onverschillig is het of dit element dan wel onachtzaamheid weze. Dan ziet men niet meer het verband met de niet-strafbaarheid der poging. Zowel Pompe als Van Hamel spreken zich in die zin uit (14) (15). Ze gaven beiden als verklaring voor de niet-strafbaarheid der poging bij overtredingen het feit dat ze lichtere strafbare feiten zijn.

Ik meen dat in een sociologisch strafrecht de poging tot de strafbare feiten gericht tegen de conventionele structuur niet, de poging tegen die gericht tegen de maatschappelijke orde wel zou moeten gestraft worden, gezien de kwalitatief minder ernstige aard van de eerste. Wat de tweede betreft, kan men het toepassen van een lichtere straf dan op het voltooid strafbaar feit niet goedkeuren. De schade is zeker minder dan bij de voltooiing van het strafbaar feit: ook de beang-

stiging van de maatschappij. Maar dit neemt niet weg dat de poging even belangrijke anti-maatschappelijke neigingen, en dus even grote noodzakelijkheid van een wederaanpassing aantoonde als een voltooid strafbaar feit. Immers de wet eist, zowel in Nederland als in België dat de uitvoering van het strafbaar feit « wegens omstandigheden, onafhankelijk van den wil van den dader » (16) (« ten gevolge van omstandigheden van zijne wil onafhankelijk ») (17) werd gestaakt.

Het Nederlands wetboek dient dus bijgetreden waar het de poging in de regel als strafbaar stelt bij misdrijven (in tegenstelling met het Belgisch dat voor wanbedrijven in de regel de straffeloosheid voorziet). Als uitzonderingen mogen enkel voorzien worden de rechtsdelicten, waarin poging ondenkbaar is (culpoze misdrijven). Sociologisch valt hier toch nog iets te zeggen, want indien een rechtsdelict waarvoor enkel onachtzaamheid vereist is, niet volledig is kunnen uitgevoerd worden door uiterlijke omstandigheden, is het gevaar voor de maatschappij, door het optreden van de delinkwent bekend geworden, even groot als bij het volledig uitvoeren van het strafbaar feit. Indien het echter meestal eenvoudig is, bij opzettelijke daden, die slechts poging zijn gebleven, uit te vinden wat de daad ware geworden zonder de uiterlijke omstandigheid, dan kan men moeilijk of niet te weten komen, wat een begonnen onvoorzichtigheid als gevolg zou gehad hebben ware ze doorgevoerd geworden. Toch zou het gerecht tegen de daders van de grootste onvoorzichtigheden, zelfs indien het niet tot een strafbaar feit is gekomen, maatregelen moeten kunnen nemen.

Het ideaal, moeilijk te verwezenlijken, zou dus zijn dat de tweeledige indeling ook overeenkomen zou met de al of niet strafbaarheid van de strafbare feiten gestaakt wegens uiterlijke omstandigheden, zonder uitzonderingen te voorzien voor culpoze misdrijven.

#### III. De deelneming.

In België is de deelneming aan een misdrijf of aan een wanbedrijf steeds strafbaar (18). Deelneming aan een overtreding nooit (19). In Nederland is de mededaderschap steeds strafbaar (20), medeplichtigheid echter alleen voor misdrijven (21).

Om de niet-strafbaarheid van deelneming (medeplichtigheid) aan een overtreding te verklaren werd dezelfde uitleg als voor de poging gegeven. En om dezelfde redenen als aldaar uiteengezet, moet men die verklaring verwerpen. Ook hiervan zegt Pompe: « Het kwantitatieve criterium verklaart deze straffeloosheid voldoende » (22). Ik meen echter, juist zoals voor de poging, dat een kwalitatief criterium hier beter zou passen om de al dan niet-strafbaarheid van de deelneming (medeplichtigheid) te bepalen. Strafbaar gesteld bij strafbare feiten gericht tegen de maatschappelijke orde, zou dit niet moeten zijn voor die gericht tegen de conventionele structuur.

Mededaderschap aan een overtreding is in Nederland wel, in België niet strafbaar. Het eerste stelsel vind ik logischer, vermits de mededader, ook voor de straf met de dader wordt gelijkgesteld. Wordt de dader, al was het dan van een overtreding, gestraft, dan is het maar logisch, dat ook de personen die hem ertoe aangezet hebben of onmisbare hulp tot het plegen brachten, strafbaar moeten zijn.

#### II. De bevoegdheid der rechtbanken

In Nederland nemen de kantongerechten kennis van de overtredingen (23), de arrondissementsrechtbanken van de misdrijven (24) en van de beroepen ingesteld tegen de vonnissen van de kantongerechten (25), de

Gerechtshoven van de beroepen ingesteld tegen de vonnissen van de arrondissementsrechtbanken (26), de Hoge Raad van de verzoeken in verbreking (27).

De bevoegdheid van de Hoven en rechtbanken is in België quantitatief vastgesteld. Toch vinden we er reeds een neiging om ze kwalitatief te bepalen. Art. 138 van het Wetboek van Strafvordering (28) voorziet vijftien reeksen wanbedrijven die onder de bevoegdheid vallen van de politierechter. De reden hiervan is dat ze gericht zijn tegen de conventionele structuur.

Ik heb er hoger reeds op gewezen dat de indeling der strafbare feiten in Nederland, indien in theorie kwalitatief; toch gedeeltelijk quantitatief is als gevolg van het feit dat de straf, op de overtredingen toepasselijk (hechtenis), niet hoger dan 1 jaar kan zijn (29). De bevoegdheid der rechtbanken is dan ook nog gedeeltelijk quantitatief bepaald.

In een sociologisch strafrecht zou alleen een kwalitatieve indeling der strafbare feiten mogen bestaan. Men zou dan ook slechts twee soorten rechtbanken moeten voorzien, buiten deze voorzien voor beroep en verbreking: rechtbanken die kennis nemen van de rechtsdelicten en rechtbanken die kennis nemen van de wetsdelicten.

Het Nederlands recht kent geen Hoven van Assisen meer. De jury, naar het voorbeeld van Groot-Brittannië, ontsproten uit de revolutionaire gedachten die het daglicht zagen op het vasteland aan het einde van de 18<sup>e</sup> eeuw, moest het symbool zijn van de volkssoevereiniteit. De betekenis van de jury is meestal de man in de straat onbekend die over het algemeen niet eens weet dat de juryleden uit het volk worden gekozen. Het bestaan van een jury heeft als gevolg dat de pleidooien en de requisitoria in de Hoven van Assisen uitgesproken, meer op het gevoel dan wel op het verstand zijn afgestemd, wat zeer zeker te betreuren valt. Daarbij zijn de beslissingen van de jury zelfs niet soeverein gezien de bepaling van art. 352 van het Wetboek van Strafvordering.

Ik meen dan ook dat gezien hun specialisatie en hun ondervinding, twee hoedanigheden welke bij de juryleden ontbreken, de rechters en niet een jury van de misdaden zouden moeten kennis nemen.

Voor de afschaffing van de jury is echter een grondwetsherziening vereist, gezien de bepaling van art. 98 van de Grondwet, en dit artikel is niet bevat in de reeks van de door de vorige wetgevende Kamers aangeduide te wijzigen artikelen. In afwachting, zou, zoals in Frankrijk gebeurde, een hervorming wenselijk zijn waardoor de rechters aan de beraadslagingen van de jury betreffende de vaststelling van de verantwoordelijkheid deelnemen. De termen in de Grondwet gebruikt zijn daarvoor breed genoeg.

### III. De bestraffing

#### I. De straffen.

Bij de studie van dit hoofdstuk zal ik mij noodzakelijk moeten beperken tot de voornaamste punten van verschil, aangezien een grondige vergelijking mij de beschikbare plaats ver zou doen overtreffen.

#### I. De hoofdstraffen

##### A. De doodstraf

Het Nederlands Wetboek van Strafrecht kent de doodstraf niet meer (30) en is aldus beter aangepast aan de werkelijke toestand dan het Belgisch Strafwetboek dat 4 artikelen (31) wijdt aan een straf die in de praktijk steeds in levenslange dwangarbeid wordt om-

gezet. Nochtans laat ons systeem de mogelijkheid, moest een buitengewoon weerzinwekkende moord gepleegd worden in uitzonderlijke omstandigheden of moest het volk op buitengewone wijze weerwraak eisen, de doodstraf toe te passen (zoals het trouwens gebeurde te Veurne in 1917).

#### B. De vrijheidsberovingstraffen

##### 1. De gewone vrijheidsberovingstraffen.

Indien de indeling van de vrijheidsberovingstraffen in België louter quantitatief is (met één uitzondering voor de hechtenis), is ze in Nederland kwalitatief.

De gevangenisstraf was er oorspronkelijk ontworpen uitsluitend voor opzettelijke misdrijven (32). Bij de behandeling van het ontworpen wetboek, zegt Pompe (33), bleek onzekerheid omtrent de grens tussen opzet en onachtzaamheid en daarom werd in het Wetboek gevangenisstraf naast hechtenis alternatief geplaatst op zeker culpoze misdrijven (34) (35). Op de andere culpoze misdrijven werd uitsluitend hechtenis gesteld (36). Zo ook op de overtredingen.

De hechtenis vertoont een dubbel karakter. Ze is enerzijds een eenvoudige vorm van vrijheidsberovingstraf voor kleinere delikten gelijk de politionele gevangenisstraf in België. Ze is ook een minder krenkende vrijheidsberovingstraf voor strafbare feiten die « uit hun aard noch het kenteeken zijn van zedelijke verdorvenheid, noch eenigen boezen hartstocht aan het licht brengen ». (Memorie van Toelichting) Aldus staat de hechtenis in het Nederlands strafstelsel gelijk met de gelijknamige straf in België. Ze zou dus een « custodia honesta » moeten zijn, maar in dit verband werd haar toepassingsveld te zeer beperkt en wel tot de culpoze misdrijven. We zien dan ook dat zekere misdrijven opzettelijk gepleegd en welke geen blijk geven van « zedelijke verdorvenheid of boze hartstocht » (uitdaging tot tweegevecht, eenvoudige bandbreuk, politieke misdrijven tegen de inwendige veiligheid van de staat) met gevangenisstraf beteugeld worden. Dit is dan ook de reden waarom Pompe zegt: « een z.g. custodia honesta is de hechtenis niet, al doet de toelichting dit vermoeden » (37).

Het dubbel karakter welke de hechtenis vertoont heeft als gevolg dat overtredingen welke wel blijk geven van zedelijke verdorvenheid en boze hartstocht toch met hechtenis worden beteugeld (38). Merken we echter op dat deze feiten veel logischer onder de misdrijven zouden kunnen gerangschikt worden. Toch blijft het een feit dat het onderscheid tussen gevangenisstraf en hechtenis niet op een duidelijk aanwijsbaar criterium berust.

De gevangenisstraf is levenslang of tijdelijk van 1 dag tot 15 jaar. De hechtenis is tijdelijk van 1 dag tot 1 jaar (39).

Indien een kwalitatieve indeling der straffen te verkiezen is boven een quantitatieve, waarvan het enig voordeel is dat ze eenvoudig is en steunt op een duidelijk aanwijsbaar criterium, dan schijnt het ons verkeerd dit te willen doen steunen op de tegenstelling opzet-onachtzaamheid. Voor iemand die door onvoorzichtigheid zijn medemens doodt, is ook een weder-aanpassing vereist, al zal die minder scherp hoeven te zijn dan voor iemand die zich schuldig maakt aan doodslag. Het lijkt mij verkeerd alleen rekening te houden met het al dan niet aanwezig zijn van kwaad opzet bij de dader. Men moet ook rekening houden met het maatschappelijk gevaar dat hij vertegenwoordigt. Het schijnt mij dan ook niet aanvaardbaar dat iemand die zulke onvoorzichtigheid begaan heeft, dat ze de dood van zijn medemens tot gevolg heeft

gehad, en dus als een groot gevaar voor de maatschappij kan beschouwd worden, zou gestraft worden met een gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste 9 maanden in Nederland, 2 jaar in België.

Veel logischer ware het dan ook als criterium het onderscheid te nemen tussen wetsdelicten en rechtsdelicten. De straf toepasselijk op de eerste soort feiten zou dan de wederaanpassing van de schuldige moeten beogen, en die toepasselijk op de tweede soort zou enkel vervelend moeten zijn.

Verkeerd schijnt het mij ook een algemeen maximum te willen stellen op de straf voorbehouden aan wetsdelicten. Indien die straf geen wederaanpassing vergt dan is daarmee nog niet bedoeld dat de delinkwent niet gevaarlijk kan zijn voor de maatschappij. Een langere vrijheidsberoving dan een van 1 jaar, maximum dat op de Nederlandse hechtenis is gesteld, kan dus soms nodig blijken. Het gevolg van het feit dat een algemeen maximum is gesteld is dat zekere wetsdelicten als misdrijven worden bestempeld om toe te laten een hogere straf op het feit te stellen. Alles wat nog doet herinneren aan een quantitatieve indeling zou dus uit het Wetboek volledig dienen geweerd te worden.

## 2. Politieke vrijheidsberovingstraffen.

Dan wanneer in België de politieke vrijheidsberovingstraf als hechtenis wordt bestempeld <sup>(40)</sup> waarmee aangeduid wordt dat ze niet ontrend is, bestaat er in Nederland geen speciale politieke straf zoals in België. Passen we de leer van de sociologische school toe dan merken we dat de politieke strafbare feiten, gericht zijn tegen de conventionele structuur, ten minste deze tegen de inwendige veiligheid van de staat. Ze vergen dan ook geen andere straf dan die welke men op alle wetsdelicten zou moeten stellen: de straf toepasselijk in België is dus geschikt voor de politieke misdrijven tegen de inwendige veiligheid van de staat, ongeschikt voor die tegen de uitwendige veiligheid van de staat.

## 3. Maatregelen voor jeugdige delinkwenten.

Een volledige uiteenzetting van de toepasbare maatregelen in Nederland en van de voorwaarden van toepassing zou te veel plaats nemen. Het moge dan ook volstaan er op te wijzen dat, ten overstaan van de grote eenvoud van de Belgische wetgeving inzake jeugdmisdadigheid, Nederland een ingewikkeld en streng gecircumstancieerd stelsel bezit. De Belgische rechter geniet een grote vrijheid, de Nederlandse is aan strenge voorwaarden onderworpen.

Zo zien we zelfs dat de Belgische rechter vrij is, zelfs voor overtredingen, de strengste maatregel, de ter beschikkingstelling van de Regering te bevelen (wat in de praktijk natuurlijk nooit zal voorkomen). Strikt sociologisch gezien, is dit zeer geschikt, daar de kinderrechter aldus, wanneer ter gelegenheid van een overtreding, een neiging om ergere misdrijven te plegen tot uiting komt, het plegen ervan kan voorkomen, door de strengste maatregel toe te passen.

Nochtans is ons Strafrecht niet rijp voor het opleggen van een straf of maatregel die niet zou afgestemd zijn op de gepleegde feiten maar op het gevaar vertegenwoordigd door de delinkwent en zou, vooraleer zulke macht aan een rechter te geven, ook de mogelijkheid van de controle ervan moeten voorzien worden. Dit principe, dat volledig verantwoord zou zijn in de wet van 9 April 1930 (waar het echter slechts zeer gemilderd voorkomt), is meen ik hier nog niet op zijn plaats en zal het niet zijn, zolang de grond-

principes van ons Strafrecht niet in die zin zullen gewijzigd worden.

Dit wil echter niet zeggen dat alle vrijheid aan de rechter moet ontnomen worden gelijk in Nederland, want we staan hier dan toch voor delinkwenten die buiten het strafrecht staan en waarvoor de meest geschikte straf van individu tot individu verschilt, zodat de veel details welke we in de Nederlandse strafwetgeving voor jeugdige delinkwenten vinden, vaak onnodig en zelfs schadelijk voor een goede rechtsbedeling voorkomen.

Voor de wetsdelicten zou dus enkel de berisping (enige maatregel in Nederland voorzien op de overtredingen, tenzij in geval van recidive) <sup>(41)</sup>, moeten toegepast worden. Voor de rechtsdelicten schijnen mij de drie in de Belgische wet voorziene maatregelen voldoende (in België ook op overtredingen toepasselijk) berisping, toevertrouwen aan een persoon, vereniging, instelling van weldadigheid of onderwijs, en ter beschikkingstelling van de Regering.

Nederland kent twee andere maatregelen op misdrijven toepasselijk welke mij minder geschikt voorkomen: de geldboete <sup>(42)</sup> en de ondertoezichtstelling van het kind door de benoeming van een voogd naar wiens aanwijzingen de ouders of de wettelijke voogd van het kind zich moeten gedragen <sup>(43)</sup>. De geldboete schijnt mij niet geschikt voor de beteugeling van de jeugdmisdadigheid want zelfs indien het kind geld verdient, zal het dit slechts zelden voor eigen gebruik mogen bewaren, zodat de ouders onrechtstreeks getroffen zouden zijn. Wat de ondertoezichtstelling betreft, mag men zich afvragen of dit het gezag van de ouders, die dan toch het feitelijk bewind over de kinderen blijven uitoefenen in de ogen van deze laatsten niet zal ondermijnen. Veel beter schijnt het mij het kind onmiddellijk aan een derde toe te vertrouwen.

## 4. Maatregelen voor geesteszwakken en krankzinnigen.

Verkeerd schijnt ons zowel het Nederlands als het Belgisch stelsel, het eerste waar het voor ontoerekenbare geesteszwakken die een overtreding hebben gepleegd, geen straf of maatregel voorziet <sup>(44)</sup>, en het tweede waar het voor een overtreding gepleegd door geesteszwakken slechts een straf maar geen maatregel voorziet <sup>(45)</sup>. Men moet immers geen rekening houden met de schuld van de delinkwent maar met het gevaar dat hij voor de maatschappij vertegenwoordigt. Het is niet omdat de delinkwent slechts een overtreding die niet gevaarlijk is, heeft gepleegd dat zijn geesteszwakheid niet zo erg kan zijn, dat hij in staat is later een ernstig misdrijf te plegen. De rechter moet dus de vrijheid gelaten worden te oordelen of de delinkwent ja dan neen gevaarlijk is voor de maatschappij. Ik meen dus dat een onderscheid tussen wetsdelicten en rechtsdelicten hier geen zin heeft.

Merken we terloops nog op dat het Nederlands Wetboek van Strafrecht een onderscheid voorziet tussen krankzinnigen en geesteszwakken.

## C. De geldboete.

De geldboete is de meest geschikte vervelende straf voor de strafbare feiten gericht tegen de conventionele structuur. Daarom is de bepaling van artikel 24 <sup>(46)</sup> van het Nederlands Wetboek van Strafrecht, dat zegt dat geldboete opgelegd kan worden in de gevallen waar ze niet door de wet is voorzien geworden, nuttig, om korte vrijheidsberovingstraffen niet noodzakelijk

te moeten opleggen. Ze zijn te kort om enig nut te kunnen hebben en vele mensen achten het vervelender een boete te moeten betalen dan enkele dagen in de gevangenis te moeten zitten. In zijn huidige vorm is art. 24 echter niet in het Belgisch Strafwetboek over te schrijven omdat het steunt op een stelsel waar de boete dikwijls alternatief, nooit cumulatief is opgelegd, wat de meest voorkomende vorm in België is.

De Belgische strafwetgeving voorziet een maximum voor de overtredingen. Ik heb reeds gezegd ter gelegenheid van de bestudering van de vrijheidsberovingstraffen dat ik meen dat een maximum niet op overtredingen zou moeten gesteld worden, want dat aldus strafbare feiten gericht tegen de conventionele structuur met deze gericht tegen de maatschappelijke orde zullen gerangschikt moeten worden om een hogere straf te kunnen opleggen. Het Nederlands stelsel dat geen maximum voor de geldboeten voorziet (47) bij overtredingen, lijkt mij dus veel doeltreffender.

## II. De bijkomende straffen

### A. De bijkomende geldboete.

In Nederland is de geldboete dikwijls alternatief, nooit cumulatief met de vrijheidsberovingstraf gesteld. Een bijkomende geldboete bestaat in Nederland dus niet.

In België bestaat er wel een geldboete cumulatief met een vrijheidsberovingstraf opgelegd. Soms wordt de rechter de keuze gelaten tussen het cumulatief en het alternatief opleggen. Een geldboete wordt echter nooit alleen alternatief op een misdrijf gesteld.

Het voordeel van het alternatief opleggen is dat het de rechter also vrij staat geen korte vrijheidsberovingstraffen uit te spreken met de reeds hoger aangestipte gunstige gevolgen.

### B. De bijzondere verbeurdverklaring.

Verbeurdverklaring is in principe onmogelijk, zowel in België als in Nederland voor de overtredingen en niet-opzettelijke strafbare feiten (48). Wat de overtredingen betreft steunt dit systeem op de verkeerde klassieke fictie dat er hier geen opzet aanwezig is. Opzet is echter vaak wel aanwezig maar het is onverschillig voor de strafbaarheid van het feit. Wat de niet opzettelijke strafbare feiten betreft, is uit de aard van het misdrijf zelf geen opzet mogelijk. Als straf kan verbeurdverklaring dus niet uitgesproken worden. Als beveiligingsmaatregel zou dit wel mogelijk moeten zijn.

In België is in die gevallen bijzondere verbeurdverklaring dus totaal uitgesloten. In Nederland ook maar daar kan de rechter een bevel tot vernietiging of onbruikbaarmaking van bedoelde voorwerpen geven, voor zover het algemeen belang het eist. Deze mogelijkheid wordt overigens voorzien voor alle strafbare feiten zonder beperking (49).

In een sociologisch strafrecht zou dus ook voor strafbare feiten gericht tegen de conventionele structuur, verbeurdverklaring moeten mogelijk zijn; werd de overtreding opzettelijk gepleegd, als straf; werd ze het niet, eventueel als beveiligingsmaatregel.

De bijzondere verbeurdverklaring vertoont in Nederland een facultatief, in België een dwingend karakter. Ware de bijzondere verbeurdverklaring uitsluitend een straf, dan zou ik het Nederlands stelsel verkiezen. Ze is echter ook een beveiligingsmaatregel en hier lijkt mij het Belgisch stelsel geschikter.

### C. De ontzetting uit bepaalde rechten.

Noch in Nederland noch in België wordt een ontzetting voorzien bij overtredingen (50). Bij wanbedrijven slechts in de gevallen door de wet uitdrukkelijk voorzien (51); in Nederland bestaat dit systeem echter zelfs voor de misdaden (52).

Vermits strafbare feiten gericht tegen de conventionele structuur slechts door niet-onterende straffen dienen beteugeld te worden, kan men logischerwijze niet aannemen dat op overtredingen de onterende ontzettingstraf zou worden gesteld. Wel zijn zekere ontzettingen van belang voor de maatschappelijke veiligheid: b.v. de ontzetting uit het recht wapens te dragen, gezworene, deskundige of getuige te zijn, de geneeskunde uit te oefenen, een auto te besturen. Deze ontzettingstraffen zouden eventueel op de gevaarlijkste strafbare feiten tegen de conventionele structuur kunnen gesteld worden.

### D. Openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak.

Het Nederlands systeem steunt op de aard van het misdrijf, en stelt deze straf slechts in de gevallen uitdrukkelijk door de wet voorzien (53). Het Belgisch systeem steunt hoofdzakelijk op de aard van de opgelegde straf (ze wordt dwingend gesteld op alle uitschakelingstraffen) (54) maar gedeeltelijk ook op de aard van het misdrijf (enkele wanbedrijven betreffende vermengde eetwaren, dranken, enz. artikelen 454-457 S. Wb. en betreffende vervalste eetwaren, dranken, enz. artikelen 500-502 S. Wb.).

Het Nederlands systeem schijnt mij geschikter dan het Belgisch want ik meen dat de openbaarmaking enkel een beveiligingsmaatregel moet zijn. Wat de uitschakelingstraffen betreft, hiervoor wordt voldoende publiciteit gemaakt in de dagbladen, opdat de kosten van publicatie van het arrest zouden kunnen uitgespaard worden en een onterende straf uitgeschakeld.

### E. Plaatsing in een rijkswerkinrichting.

Deze maatregel, in België toepasselijk op landlopers en bedelaars (55), (sedert de wet van 21 Augustus 1948 kan deze maatregelen op souterneurs slechts toegepast worden na het uitzitten van de straf) is een hoofdstraf en geen bijkomende straf. In Nederland echter, waar ze toepasselijk is op bedelarij, landloperij, souterneerschap en dronkenschap (56), wordt ze samen met hechtenis uitgesproken, en is dus een bijkomende maatregel.

Verkeerd schijnt het mij eerst hechtenis en daarna slechts de maatregel op te leggen. Men ziet het nut niet in van die dualiteit.

Het vraagstuk heeft nu veel van zijn belang verloren gezien landloperij en bedelarij fel zijn afgenomen sedert de ontwikkeling der sociale wetten en vooral de instelling van een Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werklozensteun.

## II. De herhaling.

België kent de verzwaring van de straf (75) en de ter beschikkingstelling van de regering (55). Nederland kent de verzwaring en de bewaring. (Deze laatste maatregel ingevoerd in het Wetboek bij wet van 25 Juni 1929, is nog niet in toepassing gebracht daar bedoelde wet niet uitvoerbaar werd verklaard.)

In België geldt voor misdaden en wanbedrijven een algemene recidive, voor overtredingen slechts een specifieke recidive beperkt tot bedoelde overtreding.

In Nederland geldt zowel voor misdrijven als voor overtredingen slechts een specifieke recidive soms beperkt tot bedoeld strafbaar feit <sup>(59)</sup>, soms tot een groep strafbare feiten <sup>(60)</sup>.

In een strafrecht beïnvloed door de leer van de sociologische school schijnt mij voor wetsdelicten het meest geschikt toe een specifieke recidive beperkt tot bedoelde overtredingen, zoals het Belgisch stelsel het aanneemt. Ik zie het nut er niet van in iemand die zich schuldig maakt aan een overtreding en daarna aan een andere, als recidivist een hogere straf op te leggen. Vaak onwetend over het onwettelijk karakter van zijn tweede overtreding, zal de delinkwent, door de straf oplegbaar in gewoon geval van niet-recidive, meestal even doeltreffend beïnvloed worden dan door een verzwaarde straf.

Heel anders is het in geval van herhaling van dezelfde overtreding. De delinkwent die op de hoogte is van het onwettelijk karakter van zijn daad, vermits hij er reeds voor veroordeeld werd, toont genoegzaam aan, dat de eerste straf niet voldoende afschrikkend op hem heeft gewerkt. Past men dan een zwaardere straf op hem toe, dan zal deze hem waarschijnlijk weerhouden het feit opnieuw te plegen, hetzij omdat ze afschrikkend genoeg is, indien de overtreding met opzet werd gepleegd, hetzij omdat de delinkwent voortaan voorzigtiger zal worden, indien de overtreding zonder opzet werd gepleegd.

De delinkwent die conventionele regels overtreedt is een normale mens. Hij overtreedt de wet meestal onopzettelijk, ofwel zonder te vermoeden dat het feit strafbaar is, ofwel zonder erop te letten. Overtreedt hij de wet opzettelijk, vertoont hij toch niet de « zedelijke verdorvenheid en boze hartstocht », waarvan de Memorie van Toelichting tot het Nederlands Wetboek van Strafrecht gewag maakt. De geschikte vervelende maatregel is de verzwaaring van de straf.

Zo de delinkwent die een strafbaar feit heeft gepleegd gericht tegen de maatschappelijke orde, recidiveert, is zulks niet noodzakelijk het bewijs dat de eerste straf te licht was, maar wel dat ze niet geschikt was. Meestal zal ook een zwaardere straf de delinkwent niet afschrikken van het plegen van het strafbaar feit, vermits hij in feite een abnormale is die door zijn ganse persoonlijkheid wordt gedwongen tot het plegen ervan, omdat hij zich niet aan de maatschappij kan aanpassen. Men moet dus trachten hem aan de maatschappij weder aan te passen, hem van zijn abnormaliteit te genezen, of ten minste zorgen dat deze zich niet kan ontluiken, ofwel indien dit onmogelijk blijkt, hem levenslang opsluiten. Want tot wat dient het, een delinkwent vrij te laten wanneer men weet dat hij enkele maanden later weer een strafbaar feit zal plegen? Voor deze delinkwent is dus een maatregel geschikt en niet een straf. Deze opsluiting moet echter levenslang kunnen zijn, juist zoals dit het geval is voor de geestezwakken, en daarom zijn de maxima welke zowel in de Belgische als in de Nederlandse strafwetten voorzien zijn, niet aanneembaar.

Hier is blijkbaar de algemene recidive geschikt. Men zou moeilijk kunnen aannemen echter dat iemand die zich schuldig maakt aan diefstal, zijn straf heeft uitgezeten en zich goed aan de maatschappij heeft wederaangepast, bij het bestraffen van een latere onvrijwillige doding als een recidivist zou worden behandeld. Er is dus wel een zekere beperking vereist. Toch is dit het resultaat waartoe men door het toepassen van de Belgische wet komt. Wat de Nederlandse wet betreft, hier stelt de vraag zich niet, vermits de algemene recidive daar niet bestaat.

Zowel in België als in Nederland wordt de maatregel samen met de gewone vrijheidsberovingstraf opgelegd. We mogen ons afvragen waarom. Indien de veiligheidsmaatregel geschikt is voor de recidivisten, kan men moeilijk begrijpen dat zij eerst nog een straf zouden moeten ondergaan. Het is de wederaanpassing van de recidivist die op het voorplan moet staan, het genezen van zijn abnormaliteit en niet zijn bestraffing.

De Nederlandse wetgeving eist steeds dat de delinkwent wegens het voorgaand strafbaar feit niet sedert meer dan een bepaalde maximum-tijd werd veroordeeld <sup>(61)</sup>. In België eist men dit slechts in één geval <sup>(62)</sup>. Deze voorwaarde schijnt mij volledig nutteloos. Het is immers niet omdat een delinkwent gedurende een bepaalde periode wegens geen enkel feit werd veroordeeld, dat hij daarom geen enkel strafbaar feit zou gepleegd hebben. Wat doet men met de gevallen waar de schuldige niet gevonden wordt?

Dikwijls ook heeft de delinkwent geen strafbaar feit gepleegd gedurende een zekere periode, alleen omdat hij geen gunstige gelegenheid heeft gevonden. De rechter zou vrij moeten gelaten worden een beveiligingsmaatregel toe te passen of niet, hoelang de vorige veroordeling ook geleden is.

### III. De samenloop.

#### Eendaadse samenloop.

Zowel de Nederlandse <sup>(63)</sup> als de Belgische <sup>(64)</sup> wet voorzien hier de toepassing van de zwaarste straf, en dit is logisch.

#### Meerdaadse samenloop.

Ik herinner even aan het Belgisch stelsel:

overtredingen: onbeperkte samenvoeging;  
wanbedrijven: beperkte samenvoeging;  
overtredingen met wanbedrijven: beperkte samenvoeging voor de gevangenisstraffen;  
onbeperkte samenvoeging voor de boeten;  
overtredingen met misdaden: opsorping;  
wanbedrijven met misdaden: opsorping;  
misdaden: opsorping met verzwaaring <sup>(65)</sup>.

Het Nederlands stelsel is:

overtredingen: onbeperkte samenvoeging;  
misdrijven, beperkte samenvoeging;  
overtredingen en misdrijven: onbeperkte samenvoeging voor de overtredingen,  
beperkte samenvoeging voor de misdrijven <sup>(66)</sup>.

Het kent dus de opsorping niet.

Het groot bezwaar dat tegen beide stelsels kan geopperd worden, is dat de gelijkenis van samenloop en herhaling niet uit de bestraffing volgt. De meerdaadse samenloop maakt een delinkwent bekend die even abnormaal, even onaangepast aan de maatschappij is, als een recidivist. Dezelfde maatregelen zouden dus ook op hem moeten toegepast worden.

Dit ten minste voor de rechtsdelicten. Voor de wetsdelicten schijnt mij de onbeperkte cumulatie geschikt, zoals ze zowel in Nederland als in België toegepast wordt op de overtredingen.

### IV. De verjaring.

In België is de duur der verjaring gesteund op de quantitative indeling der strafbare feiten <sup>(67)</sup>.

In Nederland steunt de duur van de verjaring op de indeling der strafbare feiten die, zoals reeds gezegd, gedeeltelijk kwalitatief is <sup>(68)</sup>. Een misdrijf dat lichter

beteugeld wordt dan een overtreding zal toch een langere verjaringstermijn dan die overtreding hebben.

Ik meen dat de duur van de verjaring quantitatief en niet kwalitatief dient vastgesteld. Het is in evenredigheid met het gevaar door de delinkwent verteenwoordigd, en niet met zijn «zedelijke verdorvenheid», dus met de toepasselijke beteugeling (die dit gevaar moet weergeven) dat de duur van de verjaring zou moeten bepaald worden. Een politieke misdadiger b.v., alhoewel hij slechts een wetsdelict pleegt, kan voor de maatschappij veel gevaarlijker zijn dan een eenvoudige dief, en de verjaring op hem toepasselijk moet, gelijk zijn straf, ook hoger gesteld worden.

Het Begrijpisch stelsel schijnt mij dus geschikter dan het Nederlandse.

#### V. De afdoening buiten proces en de minnelijke schikking.

De minnelijke schikking of afdoening buiten proces is een geschikte straf voor de strafbare feiten gericht tegen de conventionele structuur. Logisch is het dan ook dat ze in Nederland slechts op de overtredingen toepasselijk is <sup>(69)</sup>. In België is ze het ook op de lichtste wanbedrijven <sup>(70)</sup>. Consequent is dit niet in een sociologisch strafrecht, maar het is een middel om de wetsdelicten, die als wanbedrijven moeten bestempeld worden, gezien de zwaarte van hun bestrafing, van hetzelfde regime als de overtredingen te laten genieten.

Een groot verschil moet nog aangestipt worden. In Nederland is het de betichte die de minnelijke schikking moet aanvragen. Daar hij van die bevoegdheid echter meestal niet op de hoogte is, wordt hij ervan verwittigd door een vermelding op de dagvaarding <sup>(71)</sup>. De procedure is dus langer dan in België en ook onlogischer. Langer omdat ze uit vier fazen bestaat in plaats van twee (kennisgeving van die bevoegdheid aan de delinkwent, aanvraag door deze van de minnelijke schikking, stelling van een voorwaarde, aanvaarding van die voorwaarde), onlogischer omdat men eerst dagvaardt en dan slechts een minnelijke schikking zoekt, in tegenstelling met het Belgisch stelsel.

Voorts moet nog opgemerkt worden, dat de mogelijkheid (welke ik voor hogervermelde redenen volkomen meen te kunnen goedkeuren) lichte gevangenisstraffen te ontwijken door het voorstellen van een minnelijke schikking enkel in België bestaat, daar in Nederland de afdoening buiten proces slechts mogelijk is voor zover geldboete op het strafbaar feit kan worden gesteld (als enige hoofdstraf of alternatief).

#### VI. Verzachtende omstandigheden.

We herinneren eraan dat in België op twee wijzen beneden het minimum voor misdrijven gesteld kan afgedaald worden: het inroepen van omstandigheden van verzachtende aard vóór de rechtsmacht van wijzen of vóór de rechtsmacht van onderzoek, het eerste door toepassing van de artikelen 79 tot 85 van het S.W.B., het tweede door toepassing van de wet van 4 October 1867 (Stbl. 5 October 1867) op de verzachtende omstandigheden.

In Nederland is zulk een stelsel niet vereist, omdat de strafbare feiten er slechts met een maximum zijn aangeduid. Er geldt alleen een algemeen minimum (één dag en 50 cent) <sup>(72)</sup>.

De verzachtende omstandigheden zijn oorzaak van de grootste tegenstrijdigheden in een strafrecht, gebaseerd op een quantitative indeling der strafbare feiten. De uitspraak van de rechter bepaalt immers met terugwerkende kracht de aard van het strafbaar

feit (Hof van Verbreking, 10 November 1924, Rev. dr., p. 962). Alle strafrechtelijke principes, welke een verschillende toepassing kennen naar gelang de aard van het misdrijf, doen bij een diskwalificatie dan ook moeilijkheden ontstaan.

Er zijn enerzijds principes die quantitatief moeten behandeld worden, zoals b.v. de verjaring. Het is dus volstrekt logisch dat een gecorrectionaliseerde misdaad na 3 jaar verjaard is. Zo ook is logisch het arrest van Verbreking van 6 Dec. 1926 (Rev. dr. pénal 1927, 80), waarbij de volstreckte samenvoeging toegepast werd bij samenloop van gecontraventionaliseerde wanbedrijven. Immers de onbepaalde samenvoeging werd op de overtredingen wel, op de wanbedrijven niet gesteld, als gevolg van de grootte der onderscheiden toepasselijke straffen, en op gecontraventionaliseerde wanbedrijven zijn politiestrafen gesteld.

Anderzijds zijn er echter principes waarvan de gevolgen in het Wetboek quantitatief bepaald worden en het kwalitatief zouden moeten zijn. Zo b.v. wat de poging of de deelneming betreft. Om strikt logisch met het Wetboek te blijven zou de bepaling toepasselijk op de wanbedrijven die pogingen zijn gebleven (artikel 53) het ook moeten zijn op de gecorrectionaliseerde misdaden. De wens van het Hof van Luik, de gevolgen van de poging niet quantitatief maar wel kwalitatief vast te stellen, had tot gevolg dat het volkomen terecht besliste dat de regel toepasselijk op de misdaden het bleef op de gecorrectionaliseerde (arrest van 10 Juli 1884, Pas. II, 376), niettegenstaande de misdaden door het inroepen van verzachtende omstandigheden wanbedrijven waren gebleven.

Zo ook alhoewel de deelneming aan een overtreding niet strafbaar is <sup>(73)</sup>, is de deelneming aan een gecontraventionaliseerd wanbedrijf het wel (arrest van het Hof van Verbreking, 18 Juli 1881, Pas. I, 354).

In een strafrecht gebaseerd op de sociologische leer, stelt het stelsel der verzachtende omstandigheden geen vraagstuk meer. Vermits de strafbare feiten kwalitatief zijn ingedeeld, bestaat er geen bezwaar meer dat de straf zou verminderd worden, terwijl het feit in zijn oorspronkelijke categorie blijft.

Ik meen echter dat heel het stelsel van de verzachtende omstandigheden zou moeten verdwijnen. Want het is slechts een correctief tegen te hoog gestelde minima. Men ziet er het belang niet van in minima te stellen indien aan de rechter de mogelijkheid wordt gegeven beneden deze minima te dalen.

Echter moet niet slechts een algemeen minimum worden gesteld zoals in Nederland. Indien geen minimum op de strafbare feiten wordt gesteld, indien men dus de vrijheid aan de rechter wil laten <sup>(74)</sup>, kan men ook het stellen van een maximum niet verrechtvaardigen. Het stellen van maxima op de strafbare feiten, een waarborg voor de delinkwent, moet samengaan met het stellen van minima, een waarborg voor de maatschappij. Ik zou eerder nog een afschaffing van de maxima goedkeuren dan een van de minima.

Het is een feit dat de minima in België gesteld te hoog zijn. Stelt men lagere minima dan wordt meteen heel het stelsel van de verzachtende omstandigheden nutteloos. Enkel zou men dan de rechters moeten verplichten de door hen gekozen strafmaat te motiveren.

Het afschaffen van het stelsel van de verzachtende omstandigheden zal voor gevolg hebben dat een eenvoudig middel om de bevoegdheid van de Hoven van Assisen ten voordele van de correctionele rechtbanken te verkleinen, de correctionalisatie niet meer zal bestaan. Het is echter veel gezonder, de bevoegdheid van de correctionele rechtbanken ten nadele van de Hoven van Assisen te vergroten door het verhogen van het

maximum van 5 jaar, dan dat de rechtsmachten van onderzoek, om de Hoven van Assisen niet over te belasten, vóór de lichtste misdaden steeds systematisch verzachtende omtsnadigheden zouden inroepen en aldus, zoals Van Hamel het zeer juist zegt: «de strafoplegging niet bepalen naar de omstandigheden, maar omstandigheden zoeken voor de gewenste strafoplegging» (75).

#### IV. De reclassering

##### I. De voorwaardelijke veroordeling.

In tegenstelling met het Belgisch stelsel, waarin een maximum van twee jaar voorzien wordt om een voorwaardelijke veroordeling te kunnen bekomen, en waarin vereist wordt dat de betichte nooit veroordeeld werd tot een straf van meer dan drie maand en slechts één voorwaarde kan worden gesteld: het niet oplopen van een nieuwe straf van meer dan één maand binnen een zekere periode (76), heeft het Nederlands stelsel een maximum van één jaar voorzien, stelt het geen vereisten betreffende vroegere veroordelingen en laat het aan de rechter de vrijheid voorwaarden naar keuze te bepalen (77).

Aldus heeft de rechter in Nederland de keuze tussen ons stelsel door het stellen van de voorwaarde welke wij voorzien, en de probation dat wij slechts kunnen toepassen langs een omweg: het seponeren door het Parket onder voorwaarden, wat trouwens gedaan wordt sedert Februari 1946 in het rechtsgebied van het Hof van Gent onder initiatief van de heer Procureur-Generaal Bekaert.

In een strafrecht gesteund op de sociologische leer kunnen beide stelsels hun nut hebben. Het Belgisch stelsel schijnt het meest geschikt voor wetsdelicten, daar er voor die feiten geen wederaanpassing vereist is, en het Nederlands-Engelse stelsel voor rechtsdelicten, waar ze het wel is. Rekening moet echter toch gehouden worden met het gevaar dat de delinkwent voor de maatschappij vertegenwoordigt, en daarom moet een maximum gesteld worden, boven hetwelk geen voorwaardelijke veroordeling of probation meer mogelijk zal zijn. De maxima in België en Nederland gesteld, schijnen mij echter te laag.

Merken we nog op dat indien het penitentiair verleden van de delinkwent in het Nederlands stelsel geen rol speelt, in de probation vereist wordt dat de delinkwent een blanco strafregister zou bezitten. Dit laatste stelsel schijnt mij gepaster gezien het groot gevaar dat een recidivist reeds vertegenwoordigt.

##### II. De voorwaardelijke invrijheidstelling.

De wet van 31 Mei 1881 (78) heeft de voorwaardelijke invrijheidstelling mogelijk gemaakt na het uitboeten van een derde van de straf met minimum van drie maanden voor first-offenders en 2/3 en zes maanden voor recidivisten. Men eist een goed gedrag in de gevangenis en het eerbiedigen van zekere voorwaarden na de invrijheidstelling.

In Nederland is ze mogelijk na het uitboeten van twee derden van de straf met een minimum van 9 maanden. Ze kan slechts op gevangenisstraf toegepast worden. Men stelt dezelfde eisen als in België (79).

Slechts voor de rechtsdelicten kan de voorwaardelijke invrijheidstelling nuttig zijn, vermits het de enige zijn die een wederaanpassing van de dader vereisen. Het Nederlandse stelsel is hier zeer logisch, waar op hechtenis geen voorwaardelijke invrijheidstelling kan toegepast worden.

De voorwaardelijke invrijheidstelling is een reclasseringsmethode, die gunstige gevolgen kan hebben. Ik meen toch dat men er thans misbruik van maakt, zodat de man in de straat de toepassing van de wet Lejeune niet meer als een gunst maar als een recht beschouwt en men hem bij elke veroordeling door het Hof van Assisen uitgesproken, overtuigd ziet dat bedoelde delinkwent enkele jaren later toch weer op vrije voeten zal lopen.

#### Besluit

De Nederlandse en de Belgische delinkwent volgende van af het plegen van het strafbaar feit tot zijn wederaanpassing aan de maatschappij, heb ik gepoogd hoofdzakelijk die principes te bestuderen welke beïnvloed worden door de indeling der strafbare feiten.

Ik heb aangetoond dat de kwalitatieve indeling in Nederland, de quantitative in België niet alles kunnen verklaren. De indeling der strafbare feiten in Nederland, hoezeer ook in principe kwalitatief, is in de praktijk hoofdzakelijk quantitatief. Aanzien we dan ook wanbedrijven en misdaden als één soort strafbare feiten, dan stemmen het Nederlands en het Belgisch wetboek in hun indeling tamelijk goed overeen. Slechts één zeer belangrijk principe van sociologische aard vinden we in het Nederlands wetboek: het feit dat zekere misdrijven lichter gestraft worden dan zekere overtredingen. Het lijkt toch noodzakelijk op een gans nieuwe basis een nieuwe indeling te maken, waar het quantitatief element geen rol meer zou spelen.

Anderzijds bevat het Belgisch strafrecht reeds zekere bepaling gelijk die van artikel 138 van het Wetboek van Strafvordering, welke slechts door de nieuwe sociologische principes kunnen verklaard worden, en passen rechtsleer en rechtspraak deze principes ook toe voor poging en deelneming bij de toepassing van de wet op de verzachtende omstandigheden.

Hoezeer beide strafwetgevingen dan ook verschillen, hoezeer het Nederlands strafrecht beïnvloed is geweest door de sociologische school, toch is er de invloed van de klassieke school nog zozeer merkbaar dat ik me dikwijls verplicht zag beide stelsels te verwerpen en een meer sociologisch stelsel voor te stellen.

Er bestaat dus, meen ik, geen reden opdat bij een unificatie van het recht — unificatie die, gezien de grote verschillen tussen beide strafwetgevingen, zeer wenselijk zou zijn — België het Nederlands wetboek zou overnemen. Beide landen zullen grote veranderingen aan hun wetboek moeten aanbrengen om de principes van de sociologische leer toe te passen. Te wensen is dat deze veranderingen in dezelfde zin zouden plaats hebben en dat één gemengde commissie, ingesteld in het kader van de Benelux-Unie, de unificatie zou tot stand brengen.

Roland DEZEURE

Advocaat

Lic. in de Criminologische Wetenschappen,  
in het Zeerecht en in het Verzekeringsrecht.

(1) Sb. 9 Juni 1867.

(2) K.B. 8 Juni 1867.

(3) Sb. 35.

(4) Art. 50 van de invoeringswet van 15 April 1886 (Sb. 64) gew. bij art. 1 van de wet van 19 April 1886 (Sb. 92).

(5) Smidt, Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht 2e druk — Haarlem 1891-1892, I blz. 64.

(6) Art. 18 al. 1 Wb. v. Str.

(7) Het rechtsdelict van art. 425, 1e Wb. v. Str. b.v. wordt onder de overtredingen geklasseerd gezien de toepasbare straf gering is.

- (8) B.v. art. 254 bis 2e Wb. v. Str.  
 (9) Art. 51 S.Wb.  
 (10) Art. 53 S.Wb.  
 (11) Art. 45 Wb. v. Str. gew. bij wet 12 Februari 1901 (Sb. 63).  
 (12) b.v. art. 154, 254, 300 Wb. v. Str.  
 (13) Art. 46 Wb. v. Str.  
 (14) Van Hamel. — Inleiding tot de Studie van het Nederlandsche Strafrecht — De Erven F. Bohn, Haarlem — Gebr. Belinfante, 's Gravenhage 1889 — I 322.  
 (15) Pompe — Handboek van het Nederlandsche Strafrecht, 2e druk, Tjeenk Willink, Zwolle 1938 blz. 51.  
 (16) Art. 51 S.Wb.  
 (17) Art. 45 Wb. v. Str.  
 (18) Art. 66 S. Wb.  
 (19) Arrest van het Hof van Verbreking 14 November 1921 Pas. 1922. I 64.  
 (20) Art. 47 Wb. v. Str. gew. wet 28 Juli 1924 — Sb. 370.  
 (21) Art. 52 Wb. v. Str.  
 (22) o.c. blz. 51.  
 (23) Art. 44 al. 1 van de wet van 18 April 1827 (Sb. 20) op de «Zamenstelling der Regterlijke Magt en het Beleid der Justitie», herhaaldelijk gewijzigd.  
 (24) Art. 56 al. 1 van dezelfde wet gewijzigd bij de wet van 11 September 1936 (Sb. 206).  
 (25) Art. 58 al. 1 van dezelfde wet gewijzigd bij art. 7 der wet van 26 April 1884 (Sb. 92).  
 (26) Art. 68 van dezelfde wet.  
 (27) Art. 95 van dezelfde wet gewijzigd bij wetten van 26 April 1841 (Sb. 16) en 29 November 1935 (Sb. 685).  
 (28) Gew. bij art. 1 van het K.B. nr 252 van 8 Maart 1936 (op zijn beurt gewijzigd bij art. 19 van de B.W. van 14 November 1939) en bij art. 1 van het K.B. nr 278 van 30 Maart 1936.  
 (29) Art. 18 al. 1 Wb. v. Str.  
 (30) Afgeschaft bij wet van 11 September 1870 (Sb. 162).  
 (31) Art. 8-11 S.W.B.  
 (32) Memorie van Toelichting — Smidt o.c. I blz. 299 en vlg.  
 (33) Pompe, o.c. blz. 232.  
 (34) Smidt, o.c. II blz. 136.  
 (35) b.v. art. 158, 307, 417 bis Wb. v. Str.  
 (36) b.v. art. 198 laatste lid, 199 laatste lid, 283, Wb. v. Str.  
 (37) Pompe, o.c. blz. 278.  
 (38) b.v. art. 432, 3e en 451 Wb. v. Str.  
 (39) Art. 10 al. 1 en 2 Wb. v. Str. en art. 18 al. 1 Wb. v. Str.  
 (40) Art. 16 S.Wb.  
 (41) Art. 9 al. 2 Wb. v. Str. bijgevoegd bij de wet van 12 Februari 1901 (Sb. 63) in Nederland — Wet van 15 Mei 1912 (Sb. 27 Mei 1912 in België).  
 (42) Art. 9 al. 2 Wb. v. Str.  
 (43) Art. 365 en vlg. B. Wb.  
 (44) Art. 37 3e lid Wb. v. Str. gewijzigd bij wetten van 28 Mei 1925 (Sb. 221) en 21 Juli 1928 (Sb. 251).  
 (45) Art. 7 wet 9 April 1930 (Sb. 11 Mei 1930).  
 (46) Toegevoegd bij wet van 29 Juni 1925 (Sb. 314).  
 (47) Art. 23 al. 1 Wb. v. Str. herhaaldelijk gewijzigd.  
 (48) Art. 42 en 43 S. Wb. en arresten Verb. 24 April en 14 Oktober 1895 Pas. 1896.15 — Voor Nederland bestaat er hier een kleine uitzondering: verbeurdverklaring is wel mogelijk voor voorwerpen door middel van een culpoos

- strafbaar feit verkregen. Deze uitzondering is logisch.  
 (49) Art. 354 Wb. v. Strafv.  
 (50) Met één uitzondering voor Nederland waar de ontzetting van de uitoefening van het beroep kan uitgesproken worden voor overtreding van art. 437 bis Wb. v. Str. ingevoegd bij wet van 7 Juni 1919 (Sb. 311) art. 6.  
 (51) Art. 33 S.Wb.  
 (52) Art. 28, 29, 31 Wb. v. Str.  
 (53) Art. 36 Wb. van Str. Ze is voorzien in de art. 106, 176, 309, 325, 349.  
 (54) Art. 18 S.Wb.  
 (55) Wet van 27 November 1891 (Sb. 3 December 1891).  
 (56) Art. 434 en 453 laatste lid Wb. v. Str.  
 (57) Art. 54 tot 57 en 554, 558, 562, 564, 565 S. Wb.  
 (58) Hoofdstuk V wet 9 April 1930.  
 (59) b.v. art. 184, 314, 424, 426, 436, 453 Wb. v. Str.  
 (60) b.v. art. 421-423 Wb. v. Str.  
 (61) Deze eis bestaat niet voor de toepassing van de bewaring, die echter zoals reeds hoger gezegd, nog niet uitgesproken kan worden.  
 (62) Art. 56 al. 2 S. Wb.  
 (63) Art. 55 Wb. v. Str.  
 (64) Art. 65 S. Wb.  
 (65) Art. 58-62 S. Wb.  
 (66) Art. 57, 58, 62 Wb. v. Str.  
 (67) Verjaring van de Strafvordering: art. 21, 22 en 23 van de wet van 17 April 1878 bevattende den voorafgaanden titel van het Wetboek van Rechtspleging in Strafsaken; verjaring van de straf: art. 91-93 S. Wb.  
 (68) Verjaring van de strafvordering: art. 70 Wb. v. Str. aangevuld bij wet van 12 Februari 1901 (Sb. 63) en gewijzigd bij wet van 29 November 1935 (Sb. 685); verjaring van de straf: art. 76 Wb. v. Str. aangevuld en gewijzigd bij dezelfde wetten.  
 (69) Art. 74 Wb. v. Str. herhaaldelijk gewijzigd.  
 (70) Art. 166 Wb. v. Strafv. gewijzigd bij K.B. van 21-6-1939 — art. 1 en 2 en wet van 7 Juni 1949 art. 1 — art. 180 Wb. v. Strafv. gewijzigd bij K.B. van 21 Juni 1939 — art. 4 en wet van 7 Juni 1949 art. 3.  
 (71) Art. 398, 11e Wb. v. Strafv.  
 (72) Art. 10, 18, 23 Wb. v. Str.  
 (73) Arrest Hof v. Verbr. 14 November 1921 Pas. 1922. I 64.  
 (74) De Nederlandsche rechter is zelfs tot motivering van zijn beslissing een lichtere of een zwaardere straf op te leggen, niet verplicht.  
 (75) Van Hamel o.c. I blz. 441.  
 (76) Art. 9 van wet van 31 Mei 1888 (Sb. 3 Juni) gewijzigd bij wetten van 26 November 1926 art. 4 en 14 November 1947 art. 1 tot 4.  
 (77) Art. 14a Wb. v. Str. ingevoegd bij art. 1 van Hoofdstuk I der wet van 12 Juni 1915 (Sb. 247) gewijzigd bij de wetten van 15 Juni 1929 (Sb. 360) en 15 Juni 1951 (Sb. 214). Art. 140. Wb. v. Str. ingevoegd bij art. 1 van Hoofdstuk I der wet van 12 Juni 1915 (Sb. 247) gewijzigd bij de wet van 15 Juni 1929 (Sb. 360).  
 (78) (Sb. 3 Juni) gewijzigd door de wetten van 3 Augustus 1899, 1 Mei 1913, 19 Augustus 1920, 24 Juli 1923, 14 November 1947. De uitvoeringsmaatregelen zijn bevat in het K.B. van 17 Januari 1921 (Sb. 10 Februari).  
 (79) Art. 15-17 Wb. v. Str. gewijzigd bij de wetten van 12 Juni 1915 (Sb. 247), 25 Juni 1929 (Sb. 360) en 15 Juni 1951 (Sb. 214). De uitvoeringsmaatregelen zijn bevat in een besluit van 13 December 1947 (Sb. H. 423).

## RECHTSPRAAK

### HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 14 Mei 1954.

Eerste Voorzitter en Verslaggever: M. Louveaux.  
 Procureur-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.  
 Advocaten: Mrs della Faille d'Huysse en Simont.

#### Echtscheiding. — Beroep op verzoening. — Vereisten voor verzoening.

*De in art. 272 B.W. bedoelde verzoening is niet een eenzijdige daad van de beledigde echtgenoot, doch een wilsakkoord van beide echtgenoten, waarbij de beledigde vergiffenis schenkt en de schuldige deze aanvaardt en blijkt geeft van de wil om in zijn vorige dwalingen niet meer te hervallen.*

*Indien de schuldige echtgenoot nooit de wil gehad heeft zijn leven te beteren, ontbreekt een van de bestanddelen der verzoening en kan hij zich niet op verzoening beroepen om de vordering van de andere echtgenoot tot echtscheiding te doen afwijzen.*

Herla t/ Voos.

Gelet op het bestreden arrest, d.d. 9 Juli 1953 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

*Over het enig middel:* schending van de artikelen 236, 237, 240, 241, 272, 273, 274 van het Burgerlijk Wetboek, 97 van de Grondwet, 61 en 72 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering;

doordat het bestreden arrest de bij verzoek d.d. 10 October 1950 ingediende vordering tot echtscheiding ten behoeve van verweerder in verbreking inwilligt, door te verklaren «dat noch de exceptie van verzoening noch het daarmede verbonden aanbod van bewijs in aanmerking behoefden te worden genomen, daar de laatste en. ergste feiten in Juli 1951 plaats hadden, dus na de beweerde verzoening», welke het arrest verklaart uit de bekende feiten niet genoegzaam te blijken, maar waaromtrent het ook vaststelt dat het bewijs ervan aangeboden was, de tweede toenadering van de echtgenoten zijnde «in April-Mei 1951» tot standgekomen zijnde,

zulks terwijl de verzoening de eis tot echtscheiding doet vervallen, die niet-ontvankelijk moet verklaard worden, indien de verzoening bewezen is, zoals aanlegster aanbod het bewijs ervan te leveren, zodat de ver-

weerder enkel een nieuwe eis mag instellen uit hoofde van een « na de verzoening » ontstane rechtsgrond, derwijze dat nieuwe feiten, zelfs ergere, in Juli 1951 gebeurd, een vordering niet konden doen herleven en ontvankelijk te verklaren, in 1950 ingesteld en « vervallen » door verzoening ontstaan in April-Mei 1951 :

Overwegende dat het bestreden arrest beslist dat de door aanlegster opgeworpen exceptie van verzoening en het door deze aangeboden bewijs dienen te worden afgewezen, om reden dat « het voortzetten in 1951 van aanlegsters' beledigende betrekkingen » bewezen is ondanks de beweerde verzoening;

Overwegende dat de bij artikel 272 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde verzoening geen eenzijdige daad is van de beledigde echtgenoot; dat zij in een wils-accord van beide echtgenoten bestaat, waarbij de beledigde vergiffenis schenkt en de schuldige deze aanvaardt en blijk geeft van de wil in zijn vorige dwalingen niet meer te hervallen;

Overwegende dat door op te merken dat het voortzetten der beledigende betrekkingen van aanlegster ondanks de door haar beweerde verzoening bewezen is, het arrest impliciet vaststelt dat aanlegster nooit de wil gehad heeft zich te verbeteren en, dienvolgens, dat een der bestanddelen van de verzoening ontbreekt;

Overwegende dat door op grond van die vaststelling de exceptie van verzoening af te wijzen en door het aanbod van bewijs ter zake niet dienend te verklaren, het arrest geen enkele der in het middel bedoelde wetsbepalingen heeft geschonden;

*Om die redenen,*

Verwerpt de voorziening en veroordeelt aanlegster tot de kosten.

## HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 14 Mei 1954.

Eerste Voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer Verslaggever : M. Daubresse.

Procureur-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten : Mrs. Delacroix en Demeur.

**Pacht. — Pachtprijs bij beding bepaald op de tegenwaarde van 6.000 Kg. tarwe. — Toepassing van art. 2 van de wet van 26 Juli 1952. — Strekking van art. 6 dezer wet.**

*Pachtprijs bij overeenkomst bepaald op de tegenwaarde van 6.000 kg. tarwe. Krachtens art. 2 van de wet van 26 Juli 1952 moet deze prijs in speciën worden omgezet. Een uitdrukkelijk of stilzwijgend accord van partijen omtrent het bedrag van de omzetting kan niet aan deze voorafgaan, noch dienvolgens aan de datum van de inwerkingtreding der wet van 26 Juli 1952.*

*Uit de wordingsgeschiedenis van art. 6 dezer wet blijkt dat de strekking dezer bepaling niet is om van voormelde bepalingen af te wijken, doch enkel om aan de verpachter niet toe te laten aan de pachter, die de herziening van de lopende pacht verzoekt, de nietigheid van de pacht tegen te werpen op grond dat de bedongen pachtprijs hoger is dan de bij de wet geoorloofde.*

Lardinois t/ Rambye.

Gelet op het bestreden vonnis, d.d. 4 Juli 1953 gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Bergen rechtdoende in hoger beroep;

*Over het eerst middel : schending van de artikelen 1, 2, 3, 5, 6 en 9 der wet van 26 Juli 1952 tot beperking van de pachtprijzen en tot intrekking van de ministeriële besluiten van 30 Mei 1945 en 30 November 1946 en van artikel 97 van de Belgische Grondwet,*

doordat het bestreden vonnis aanlegger veroordeeld heeft aan verweerders te betalen als saldo van pachtprijs over het jaar 1952 de som van 2.385 fr., dit is het verschil tussen de door aanlegger vrijwillig gekweten pachtprijs en de pachtprijs, door de rechter berekend op twee en een half maal de in 1939 voor dezelfde gehuurde stukken grond werkelijk uitbetaalde pachtprijs, en in hier voege beslist heeft onder het voorwendsel ter zake niet dienend en onvoldoende om de beslissing te rechtvaardigen, dat de pachtprijs, in het lopende pachtcontract bedongen op de tegenwaarde van 6.000 kg. tarwe, zou gebracht worden, berekend tegen de actuele tarweprijs, op een bedrag hetwelk hoger is dan twee en een half maal de pachtprijs van 1939;

zulks terwijl aanlegger in verbreking zich nochtans niet akkoord had verklaard om de litigieuze pachtprijs tot meer dan tweemaal de pachtprijs van 1939 te verhogen :

Overwegende dat het bestreden vonnis beslist dat aanlegster ertoe gehouden is over het jaar 1952 aan verweerders een pachtprijs te betalen gelijk aan twee en een half maal de normale pachtprijs van 1939, dat het, zowel om eigen redenen als om die van de eerste rechter, waarnaar het verwijst, deze beslissing hierop steunt, dat uit artikel 6 van de wet van 26 Juli 1952 dient te worden afgeleid dat de wetgever het geval gelijkgesteld heeft, waarin de pachter vóór de inwerkingtreding van de wet « vrijelijk een pacht heeft aanvaard waarvan het bedrag tweehonderd vijftig ten honderd bereikt of hoger is, met dat waarin partijen akkoord gaan om het bedrag van de pachtprijs te bepalen op dat van 1939, vermenigvuldigd door 2,5 », overeenkomstig artikel 1, alinea 2 van voormelde wet;

Overwegende, echter enerzijds, dat volgens de vaststellingen van de rechter over de grond de tussen partijen in 1941 gesloten pacht de pachtprijs bepaalde volgens de tarwekoersen; dat mitsdien naar luid van artikel 2 der wet van 26 Juli 1952, deze pachtprijs « verplicht in speciën diende omgezet »;

Dat een uitdrukkelijk of stilzwijgend akkoord van partijen over het bedrag van de omzetting niet aan dezelfde kan voorafgaan, noch dienvolgens aan de datum van inwerkingtreding der wet van 26 Juli 1952;

Overwegende anderzijds, dat uit de geschiedenis van artikel 6 der wet, waarnaar de rechter over de grond verwijst, blijkt dat deze bepaling tot voorwerp heeft niet om van voormelde bepalingen af te wijken, doch enkel om aan de verpachter niet toe te laten aan de pachter, die de herziening van een lopende pacht verzoekt, de nietigheid van de pacht tegen te werpen op grond dat de bedongen pachtprijs hoger is dan de bij de wet veroorloofde pachtprijs;

Overwegende dat uit die beschouwingen volgt dat het bestreden vonnis de in het middel bedoelde wetsbepalingen heeft geschonden;

*Om die redenen :*

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat aantekening van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerders tot de kosten, daarin begrepen die van de tot staving van de voorziening ingediende uitgiften en uittreksels;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Charleroi, rechtdoende in hoger beroep.

# HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 12 April 1954

Voorzitter : M. Maraite

Raadsheren : MM. Gerniers en Noest

Advocaat-Generaal : M. Matthijs

Advocaten : Mrs Serck en P. Van de Castele

1. **Dagvaarding. — Exceptie van nietigheid wegens onduidelijkheid. — Gedekt door verweer ten gronde in eerste aanleg. (Art. 173, lid 2, Rv.).**
2. **Gefailleerde naamloze vennootschap. — Aansprakelijkheid van de beheerders wegens niet behoorlijke vervulling van hun taak. — Bevoegdheid van de curator om een vordering tot schadevergoeding in te stellen tegen de beheerders. — Verbintenis van de beheerders is niet hoofdelijk, doch voor het geheel.**

1. Een partij kan niet voor het eerst in hoger beroep de exceptie van onduidelijkheid van de oorspronkelijke dagvaarding opwerpen, nadat zij in eerste aanleg in haar eerste besluiten zonder enig voorbehoud ten gronde geconcludeerd heeft; de beweerde nietigheid van het inleidend exploit is daardoor immers gedekt (artikel 173, lid 2, Rv.).
2. De curator in het faillissement ener N.V. is gerechtigd tegen beheerders dezer N.V. een vordering tot schadevergoeding in te stellen wegens slechte waarneming van hun taak.

Beheerders zijn op grond van het gemene recht wegens de niet behoorlijke nakoming van hun last aansprakelijk tegenover de N.V. (hun lastgeefster). Deze vordering uit lastgeving komt weliswaar slechts toe aan de lastgevende vennootschap, maar wanneer deze vennootschap failliet is verklaard en dienvolgens krachtens artikel 444 Faillissementswet het beheer over haar goederen verloren heeft, heeft de curator in haar faillissement in zijn hoedanigheid van haar wettelijke vertegenwoordiger alleen de bevoegdheid om, zonder voorafgaande machtiging der aandeelhouders en eventueel zelfs in strijd met de persoonlijke belangen dezer laatsten, bedoelde rechtsovereenkomst tegen de beheerders in te stellen ten einde de schulden der vennootschap te kunnen voldoen.

Uit het verband tussen artikel 1995 B.W. en artikel 62 wetten op de vennootschappen blijkt, dat de aansprakelijkheid van de beheerders in beginsel niet hoofdelijk is, behoudens afwijkende bepalingen in de statuten; wanneer echter de beheerders door hun schuld eenzelfde schade hebben veroorzaakt en het niet mogelijk is ieders aandeel in de aansprakelijkheid te bepalen, moet ieder van hen worden beschouwd als de gehele schade te hebben veroorzaakt; in dat geval van collectieve aansprakelijkheid zijn de beheerders krachtens artikel 1382 B.W. ieder voor het geheel (in solidum) tegenover de benadeelde tot herstel van de schade gehouden, behoudens hun recht onder elkander ieders aandeel te vorderen.

H. t/ faillissement Algemene Zeepziederij der Vlaanderen.

Advies O.M.

Appellanten hebben binnen de wettelijke termijn, in regelmatige vorm en ontvankelijk hoger beroep ingesteld tegen een vonnis, op tegenspraak tussen partijen gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Gent, op 7 October 1950, waarbij hun verzet tegen een door dezelfde Rechtbank op 31 December 1949

gewezen vonnis bij verstek ontvankelijk, doch ongegrond verklaard werd, en waarbij zij in hun hoedanigheid van gewezen beheerders der op 27 November 1948 failliet verklaarde N.V. « Algemene Zeepziederij der Vlaanderen » te Wondelgem, samen met thans niet meer in het geding zijnde medebeheerders en de afgevaardigde-beheerder, Achiël B., hoofdelijk veroordeeld werden aan de boedel van de faillietverklaarde vennootschap een provisionele schadeloosstelling van één miljoen frank te betalen, verschuldigd wegens hun door de curator ten laste gelegde zwaarwichtige fouten, schendingen van de maatschappelijke statuten en inbreuken op de wettelijke bepalingen inzake handelsvennootschappen, door hen gepleegd in de uitoefening van hun last van beheerder dezer vennootschap.

## I. Wat de exceptie « *obscuri libelli* » betreft :

Voor de eerste maal in hoger beroep en dan nog eerst in hun tweede besluiten houden appellanten voor, dat uit de bewoordingen van het inleidend exploit van rechtsingang niet kan worden opgemaakt of de geïntimeerde curator schadeloosstelling vordert in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van de derde schuldeisers ofwel in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van het geheel van de aandeelhouders; dienvolgens, besluiten zij tot de niet-ontvankelijkheid van de oorspronkelijke eis wegens duisterheid van het inleidende dagvaardingsexploot.

a) Deze exceptie « *obscuri libelli* » is in de eerste plaats in de huidige stand van de rechtspleging blijkbaar niet meer ontvankelijk, vermits appellanten vóór de eerste rechter en in hun eerste besluiten, zonder enig voorbehoud ten gronde hebben geconcludeerd (artikel 173, lid 2, W. B. Rv.).

b) Voor zoveel nodig is deze exceptie bovendien blijkbaar niet gegrond, omdat de loutere inzage van het inleidend dagvaardingsexploot dadelijk doet uitschijnen dat de curator — oorspronkelijke aanlegger — opgetreden is — en steeds optreedt — als gerechtelijk vertegenwoordiger van de faillietverklaarde vennootschap en wel in deze hoedanigheid de « *actio mandati* » tegen de gewezen beheerders van deze vennootschap heeft ingesteld wegens bepaalde schuldige en schadelijke daden en onthoudingen, gepleegd in de uitoefening van hun beheer, alsook wegens inbreuken op de wetten inzake handelsvennootschappen en op de statuten van de faillietverklaarde vennootschap.

## II. Wat de ontvankelijkheid van de oorspronkelijke eis betreft :

Uitgaande van het standpunt, dat de curator van de faillietverklaarde vennootschap de vertegenwoordiger is van de aandeelhouders, beweren appellanten dat de curator niet gerechtigd is, althans zonder daartoe van deze aandeelhouders machtiging te hebben ontvangen, de beheerders of gewezen beheerders van deze naamloze vennootschap ter hoofdelijke verantwoording op te roepen wegens het door hun schuld bij hun beheer veroorzaakte verlies van het vermogen dezer vennootschap.

Naar luid van deze stelling, schijnbaar gestaafd door zekere rechtpraak, nl. een arrest van het Hof van Beroep te Luik dd. 11 Februari 1932 (J. T. 1932, kol. 274), zou deze rechtsovereenkomst enkel door de aandeelhouders kunnen ingesteld worden of ten minste slechts met hun machtiging.

Appellanten schijnen echter uit het oog te verliezen dat de naamloze vennootschap « een rechtspersoon-

lijkheid uitmaakt die onderscheiden is van die der vennoten» (artikel 2, laatste lid, K.B. dd. 30 November 1935, houdende coördinatie der wetten op de handelsvennootschappen).

Anderzijds volstaat het er aan te herinneren dat, zo de beheerders volgens de jongste rechtspraak ten opzichte van de derden als organen van de vennootschap dienen te worden beschouwd, zodat deze vennootschap niet burgerlijk aansprakelijk is krachtens artikel 1384, derde lid, B.W., doch rechtstreeks aansprakelijk krachtens de artikelen 1382, 1383 B.W., wanneer de schade het gevolg is van de schuldige of bedrieglijke uitvoering van een daad, welke deze organen ingevolge hun functies, de macht of de plicht hadden te verrichten <sup>(1)</sup>, dezelfde beheerders ten opzichte van de vennootschap-rechtspersoon, waarvan zij de lasthebbers zijn, wegens de onbehoorlijke tenuitvoerlegging of wegens het verzuim van tenuitvoerlegging van hun lastgeving op grond van het gemeen recht tot schadeloosstelling kunnen aangesproken worden (artikel 62, eerste lid, K.B. dd. 30 November 1935, houdende coördinatie der wetten op de handelsvennootschappen).

Deze rechtsvordering op grond van de aan de beheerders verstrekte last — « actio mandati » — komt weliswaar slechts toe aan de lastgevende vennootschap, vertegenwoordigd door de algemene vergadering van de aandeelhouders. Doch, wanneer de vennootschap haar werkzaamheden heeft gestaakt, hetzij door ontbinding-vereffening, hetzij ingevolge van haar faillietverklaring, en zij derhalve in laatstvermeld geval krachtens art. 444 der Faillissementswet dd. 18 April 1851 het beheer over al haar goederen heeft verloren, lijkt het ons geen twijfel te moeten lijden, dat de wettelijke vertegenwoordigers van deze vennootschap, a.g. haar vereffenaar(s), of, zoals in onderhavig geval, de curator in haar faillissement er toe gerechtigd en ontvankelijk zijn en soms zelfs de plicht hebben zonder voorafgaande machtiging der aandeelhouders de hierboven bedoelde rechtsvordering tegen de beheerders in te stellen en uit te oefenen <sup>(2)</sup>.

Waar ten slotte de beheerders niet enkel wegens de onbehoorlijke tenuitvoerlegging van hun last of wegens de tekortkomingen, gepleegd gedurende hun beheer worden aangesproken, maar bovendien aansprakelijk worden gesteld ten opzichte van de vennootschap wegens de schade, haar door hen veroorzaakt door inbreuken op de bepalingen van de gecoördineerde wetten op de handels vennootschappen, of van de statuten van de vennootschap, strekt deze rechtsvordering, gegrond op art. 62, tweede lid, van het K.B. dd. 30 November 1935, nog veel meer tot vergoeding van de schade, geleden door het geheel der vennoten, die de collectieve rechtspersoon uitmaken, a.g. een « actio universi », waarvan de aard nochtans volkomen dezelfde is als die van de zoëven bedoelde « actio mandati » <sup>(3)</sup>.

Deze rechtsvordering komt enkel toe aan de vennootschap-rechtspersoon en in dat geval ligt het m.i. voor de hand dat, zo deze vennootschap failliet verklaard wordt, alleen de curator in haar faillissement, die haar wettelijk en rechterlijk vertegenwoordiger is, er toe ontvankelijk is deze « actio universi » tegen de beheerders in te stellen en uit te oefenen zonder voorafgaande machtiging of stemming der aandeelhouders, te meer dat, van hun individueel standpunt uit, zij in strijd met de belangen van de faillietverklaarde vennootschap, zich er niet om hoeven te bekommeren, dat de schulden van de vennootschap zouden worden verminderd of gekweten, vermits zij niet persoonlijk de schuldenaars zijn <sup>(4)</sup>.

Op grond van de hierboven uiteengezette beschou-

wingen wil het ons dan ook voorkomen dat de oorspronkelijke rechtsvordering, ingesteld door de geïntimeerde curator ontvankelijk is, zowel waar ze op grond van de door de vennootschap aan haar beheerders gegeven last de vergoeding vordert van de door deze beheerders binnen de perken en gedurende de uitoefening van hun last, door onbehoorlijke positieve daden of nalatigheden en tekortkomingen aan de vennootschap veroorzaakte schade, als waar ze op grond van dezelfde lastgeving enkel en alleen uit naam van de faillietverklaarde rechtspersoon tegen de individuele belangen in van de aandeelhouders de maatschappelijke actie betekent, gericht tegen dezelfde beheerders wegens de door hen gedurende de uitoefening van dezelfde last gepleegde inbreuken op de wetten in zake handelsvennootschappen en op de statuten van de faillietverklaarde naamloze vennootschap.

### III. Ten gronde.

Gelet op de in het inleidende dagvaardingsexploot nauwkeurig vermelde feiten, de vaststellingen van de deskundige-accountant Gijssels en de ter zake dienende en juiste opmerkingen, welke in dat verband gemaakt, staat vast dat appellanten samen met hun medebeheerders in strijd met art. 63 van het K.B. dd. 30 November 1935, houdende coördinatie van de wetten op de handelsvennootschappen, en met art. 13 van de statuten, niet enkel het dagelijks beheer der zaken van de vennootschap alsook de vertegenwoordiging van de vennootschap, wat dat beheer aangaat, aan de medebeheerder, Achiel B..., hebben toevertrouwd, doch aan deze medebeheerder een door de wetgever impliciet verboden en door de rechtsleer en rechtspraak beslist als ongeoorloofd beschouwde <sup>(5)</sup> algemene machtsdelegatie hebben gegeven, waarvan niet wordt betwist dat voornoemde medebeheerder op verscheidene tijdstonden schromelijk misbruik heeft gemaakt, hoofdzakelijk wegens het volstrekt gemis aan toezicht door appellanten over de wijze, waarop hij van de hem door hen onrechtmatig overgedragen machten in feite gebruik heeft gemaakt, wat zij door de meest elementaire controle hadden kunnen vaststellen en door het aanwenden van geschikte en doeltreffende middelen hadden kunnen voorkomen.

Inderdaad kan worden vastgesteld dat de beheerders, en o.m. appellanten, geen regelmatige vergaderingen van de Raad van Beheer der vennootschap hebben gehouden, geen balans- en winst-verliesrekening hebben opgemaakt, noch er zich van hebben vergewist, dat er een regelmatige boekhouding van de maatschappelijke verrichtingen zou bijgehouden worden, wat de verduisteringen en onregelmatigheden gepleegd door de medebeheerder Achiel B..., aan wie zij algemene machtsdelegatie hadden overgedragen, rechtstreeks in de hand heeft gewerkt en de werkelijke financiële toestand van de vennootschap heeft verborgen, zowel ten opzichte van de derden als ten opzichte van de aandeelhouders, die door de beheerders niet eens in algemene vergadering werden bijeengeroepen, zelfs niet toen in September 1947 gebleken was dat het grootste deel van het maatschappelijk kapitaal verloren was. Wel integendeel hebben de beheerders — o.m. appellanten — toen zij van deze door hun gemis aan toezicht veroorzaakte wanhopige toestand kennis droegen, niet alleen de aandeelhouders en de derden in dwaling gelaten door deze gepleegde onregelmatigheden onder het gezag van hun eigen goede naam stilzwijgend te dekken en elk voorstel tot ontbinding en vereffening van de vennootschap te ontwijken, maar zij hebben bovendien, hierdoor blijk gevende van

een verregaande lichtzinnigheid, op 30 September 1947, een kapitaalsverhoging van 800.000 fr. bevorderd en bewerkstelligd.

Aldus hebben zij, — om zo te zeggen willens en wetens, — nieuwe aandeelhouders in de zaak gelokt, waarvan zij toen wisten dat zij eerlang de slachtoffers moesten worden van een onleefbare onderneming, terwijl zij tevens hierdoor de voortzetting van het hen bekende wanbeheer en van de in het oog vallende verduisteringen van hun medebeheerder Achiël B... mogelijk maakten en derwijze de vennootschap met zekerheid aan nieuwe verliezen en schulden bloot stelden, welke thans een aanzienlijk deel van haar passiva uitmaken.

Dienvolgens, zowel op grond van de gedurende en in de uitoefening van hun beheer gepleegde tekortkomingen, nalatigheden en positieve fouten, als op grond van de door hen blijkbaar gepleegde schending van de wet en van de maatschappelijke statuten, zijn appellanten aansprakelijk voor de hierdoor aan de failliet verklaarde vennootschap veroorzaakte schade, ook waar het schadegeval zich na hun ontslag of na de bekendmaking van dit ontslag heeft voorgedaan, vermits de oorzaak van die schade, o.m. de schulden ontstaan na de kapitaalsverhoging van 30 September 1947, rechtstreeks verband houdt met een der door hen vóór hun ontslag begane fouten <sup>(6)</sup>.

Waar deze aansprakelijkheid voortspruit uit de door appellanten gepleegde inbreuken op de wet en op de statuten der vennootschap, bepaalt art. 62, tweede lid, van het K.B. dd. 30 November 1935, houdende coördinatie der wetten op de handelsvennootschappen, dat deze aansprakelijkheid hoofdelijk is.

Waar deze aansprakelijkheid echter voortspruit uit de onrechtmatige uitoefening van de last der beheerders, blijkt uit het verband tussen art. 1995, B.W. met de bepaling van art. 62, eerste lid, van voormeld K.B. dd. 30 November 1935, dat zij principieel niet hoofdelijk is, behoudens afwijkende bepalingen van de statuten der vennootschap <sup>(7)</sup>.

Niettemin, dient in de onderhavige zaak te worden vastgesteld dat al de beheerders, o.m. appellanten in dezelfde mate aan de daden en tekortkomingen welke, hun wanbeheer uitmaken, hebben medegewerkt, zodat hun schuld niet alleen gemeenschappelijk en ondeelbaar of, juist gezegd, collectief is, maar vooral dat het onmogelijk voorkomt het aandeel in de aansprakelijkheid van elk der beheerders te bepalen en derhalve ieder van hen dient te worden beschouwd als hebbende de gehele schade veroorzaakt.

Zoals wij reeds herhaaldelijk in de gelegenheid werden gesteld onze zienswijze dienaangaande vóór het Hof uiteen te zetten, volharden wij steeds bij onze mening dat in dergelijk geval, nl. in geval van collectieve aansprakelijkheid van de beheerders ener naamloze vennootschap, zoals hierboven vermeld, o.m. wegens gebrek aan toezicht, deze aansprakelijkheid ten laste van deze beheerders geen hoofdelijke verbintenis maar een verbintenis «in solidum» doet ontstaan <sup>(8)</sup>.

#### IV. Besluit.

Op grond van de hierboven uiteengezette beschouwingen besluiten zij derhalve tot de afwijzing van het beroep als zijnde niet gegrond, met deze lichte schakering nochtans dat de tegen appellanten uitgesproken veroordeling tot betaling ener schadeloosstelling van één miljoen frank niet hoofdelijk, doch «in solidum» dient te worden opgelegd.

J. Matthijs.

(1) *Verbreking* — 15 Januari 1946 — *Pas.* 1946-1-25, en noot 5, bl. 26 .../... *Rev. Prat. Soc.* — 1947 — nr 3977 en noot.

Noot Huberlant sub Brussel — 22 October 1948 — R.G.A.R. 1949 — nr 4521 en noot P. Orianne sub zelfde arrest — J. T. 1949 — blz. 278. Zie ook: *Rev. Trim. de Dr. Comm.* — 1948 — blz. 751 — nr 29 — «Chronique de Législ. et de Jurispr. Comm. Belge (1939-1948) door Jean Limpens. *Fredericq* — «*Traité de Dr. Comm. Belge*» — nrs 80 — 230 en 432. *Verbreking* — 7 September 1950 — *Pas.* 1950-1-846. J. T. 1950 — bl. 624. *Gent* — 3 December 1952 — R. W. 1952/53 — kol. 1331 en advies O.M.

(2) Brussel — 7 Juni 1924 — *Rev. Prat. Soc.* 1926 — nr 2691. Luik — 3 Mei 1939 — *Rev. Prat. Soc.* 1939 — nr 3819. *Fredericq* — *Op. cit.* — nr 438 — in fine. *Resteau* — *Sociétés Anonymes* — II — nr 945. R.P.D.B. — *Two Sociétés Anonymes* — nr 862.

(3) Zie: *Fredericq* — *Op. cit.* — nr 445. Marx — «*De la Responsabilité des Administrateurs dans les Sociétés Anonymes*» — 1932 — nr 24 — blz. 56-57.

(4) Brussel — 7 Juni 1924 — *Loc. cit.* Luik — 3 Mei 1939 — *Loc. cit.* *Fredericq* — *Op. cit.* — nr 450 — in fine. Marx — *Op. cit.* nr 41 — blz. 79.

(5) *Burg. Luik* — 16 Juli 1907 — P.P. 1907 — 1182; *Kooph. Gent* — 30 November 1933 — J. C. Fl. 1933 — nr 5370; *Burg. Gent* — 13 Mei 1936 — R. P. Soc. 1936 — nr 3749; J. C. Fl. 1936 — nr 5610; *Gent* — 19 Juni 1936 — R. P. Soc. 1938 — nr 3750; J. C. Fl. 1936 — nr 5618; *Fredericq* — *Op. cit.* — nr 456 — blz. 645 — R. P. D. B. — *V° Soc. Anon.* — nr 1116 — 1117.

(6) R. P. D. B. — *V° Sociétés Anonymes* — nr 883.

(7) *Kooph. Brussel* — 17 Maart 1923 — *Jur. Comm. Bruxelles* — 1923 — blz. 128. *Brussel* — 7 Juni 1924 — *Jur. Comm. Bruxelles* — 1924 — blz. 334.

(8) Wij verwijzen naar onze noot sub *Gent* — 5 Mei 1949 — R. C. J. B. — 1952 — blz. 187 tot 201, en meer bepaald blz. 195, met verwijzing naar voetnoten (3) en (5) en de daarin aangehaalde rechtsleer en rechtspraak. Zie in zelfde zin: *Verbreking* — 26 Januari 1922 — R. Prat. Soc. — 1922 — nr 2475. *Cass. fr.* — 1 Juli 1895 — R. Prat. Soc. — 1895 — nr 648. *Cass. fr.* — 10 Mei 1948 — D. H. 1948 — blz. 407. Noot van D. Bastian in J. Cl. Pér. — 1949 — nr 26 — nr 4937. *Hamel* — «*De la responsabilité individuelle ou solidaire des membres du conseil d'administration*» — R. Prat. Soc. 1923 — blz. 132 en volg. Marx — *Op. cit.* — nr 13 — blz. 37-38. *Fredericq* — *Op. cit.* — nr 436 — blz. 624-625 en de voetnoot (1) blz. 625, die verwijst naar het verslag van Pirmez — *Parl. Besch.* — 1865 - 1866 — blz. 558 en naar Brussel — 7 Juni 1924 — J. C. Bruux. 1924-334.

#### Arrest

Overwegende dat het hoger beroep tijdig en regelmatig is ingesteld;

#### I. Wat de exceptie «obscuri libelli» betreft :

Overwegende dat appellanten voor de eerste maal in hoger beroep en dan eerst nog in hun tweede besluiten de niet-ontvankelijkheid van de oorspronkelijke eis ten onrechte opwerpen, onder voorwendsel dat uit de bewoordingen van het inleidend exploit niet kan opgemaakt worden in welke hoedanigheid geïntimeerde handelt;

Overwegende immers, dat luidens artikel 173, lid 2 Rv. de beweerde nietigheid van dit exploit gedekt is, daar appellanten in hun eerste besluiten vóór de eerste rechter zonder enig voorbehoud ten gronde geconcludeerd hebben (R.P.D.B., V° Exceptions et fins de non recevoir, n°s 170-175);

Overwegende dat deze exceptie bovendien niet gegrond is, vermits uit de bewoordingen van voormeld exploit duidelijk blijkt, dat geïntimeerde ten deze als wettelijk en gerechtelijk vertegenwoordiger van de gefailleerde naamloze vennootschap «Algemene Zeepziederij der Vlaanderen» optreedt om vergoeding te bekomen van de schade, die deze laatste door de fouten van appellanten geleden heeft;

#### II. Nopens de ontvankelijkheid van de oorspronkelijke rechtsvordering :

Overwegende dat appellanten niet ernstig kunnen beweren dat geïntimeerde niet gerechtigd is dergelijke rechtsvordering in te stellen, omdat deze rechtsvordering aan de aandeelhouders alleen toekomt en derhalve slechts door hen of ten minste met hun machtiging uitgeoefend kan worden;

dat verder appellanten te vergeefs aanvoeren dat in dit geval deze aandeelhouders geen het minste

belang hebben bij het instellen van zulke rechtsvordering, daar al de door hen te ontvangen bedragen aan de schuldeisers van de vennootschap zullen worden uitgekeerd;

Overwegende inderdaad, dat appellanten uit het oog verliezen, dat krachtens de bepalingen van artikel 2 laatste lid van het K.B. d.d. 30 November 1935 houdende coördinatie der wetten op de handelsvennootschappen, de naamloze vennootschap een rechtspersoonlijkheid bezit, die onderscheiden is van die harer vennoten, en door tijdelijke, herroepelijke, bezoldigde of niet bezoldigde lasthebbers beheerd wordt;

dat deze beheerders wegens de onbehoorlijke uitvoering of wegens het verzuim van uitvoering van hun last op grond van het gemeen recht tot schade-loosstelling door de vennootschap, hun lastgeefster, kunnen worden aangesproken (artikel 62 van hetzelfde K.B.);

Overwegende dat deze « actio mandati » weliswaar slechts aan de lastgevende vennootschap, vertegenwoordigd door de algemene vergadering van de aandeelhouders, toekomt, maar dat, wanneer deze vennootschap failliet verklaard is en derhalve krachtens artikel 444 der Faillissementswet van 18 April 1851 het beheer over haar goederen verloren heeft, de curator in haar faillissement alsdan als haar wettelijk en rechterlijk vertegenwoordiger alleen de bevoegdheid heeft om, zonder voorafgaande machtiging of stemming der aandeelhouders en gebeurlijk zelfs in strijd met de persoonlijke belangen van deze laatsten, de hierboven bepaalde rechtsvordering tegen de beheerders in te stellen ten einde in het voordeel van de vennootschap de door haar achtergelaten schulden te kunnen kwijten (R.P.D.B., V<sup>e</sup> Société Anonyme, n<sup>o</sup> 862);

### III. Ten gronde :

Overwegende dat, zoals de eerste rechter terecht heeft beslist, appellanten in de uitvoering van hun lastgeving als beheerders der N.V. « Algemene Zeepziederij der Vlaanderen » zware fouten begaan hebben, die inbreuken ofwel op de wet op de handelsvennootschappen ofwel op de statuten opleveren en deswege tegenover deze vennootschap verantwoordelijk zijn;

Overwegende dat in strijd met de bepalingen van artikel 63 van voormelde wet en artikel 13 van deze statuten appellanten bij een ongeoorloofde algemeene delegatie van al hun machten aan de afgevaardigde beheerder Achiel B... toegelaten hebben op enkele uitzonderingen na de hun door artikel 12 van de statuten uitdrukkelijk voorbehouden verrichtingen te doen, die merendeels buiten het raam van het dagelijks beheer vielen;

dat voornoemde Achiel B... van de hem toevertrouwde machten misbruik gemaakt heeft door met de gelden van de vennootschap persoonlijke schulden te betalen ten belope van 523.543,65 frank;

dat, hoewel zij als leden van de Raad van Beheer, te rekenen van de dag van hun aanstelling, de gang van de nieuw opgerichte vennootschap en de werkwijze van de afgevaardigde-beheerder moesten en gemakkelijk konden nagaan, appellanten, van den beginne af in de toestand van de vennootschap geen belang meer gesteld hebben;

dat, zoals de eerste rechter terecht heeft opgemerkt, zij deze vennootschap zonder een regelmatige boekhouding hebben laten werken, geen vergadering van de Raad van Beheer of van de aandeelhouders hebben uitgelokt en geen balans van winst- en verliesrekening hebben doen opmaken;

dat, ofschoon het grootste deel van het maatschappelijk kapitaal verloren was zij trots de stellige voorschriften van artikel 140 van de wet op de handelsvennootschappen niet de gebeurlijke ontbinding van de vennootschap aan het oordeel van de algemene vergadering van de aandeelhouders onderworpen hebben, maar integendeel op 30 September 1947 een kapitaalsverhoging hebben voorgesteld en bewerkstelligd, die het bestaan van de onleefbare vennootschap heeft verlengd en bijgevolg het maatschappelijk passief op aanzienlijke wijze vermeerderd heeft;

Overwegende dat appellanten ten onrechte beweren dat er tussen hun handelwijze en de aan de vennootschap berokkende schade geen oorzakelijk verband bestaat;

Overwegende inderdaad dat luidens het hierboven aangehaalde artikel 13 de beheerders persoonlijk verantwoordelijk zijn voor de schadelijke daden, door de afgevaardigde-beheerder in de uitoefening van zijn ambt bedreven;

Overwegende verder dat, hadden appellanten aan de heer Achiel B... geen ongeoorloofde algemene en onbepaalde machtendelegatie opgedragen en hadden zijzelf hun plichten van beheer en toezicht behoorlijk vervuld, voornoemde Achiel B... in de onmogelijkheid zou verkeerd hebben door zijn wanbeheer en in het oog vallende verduisteringen het vermogen van de vennootschap te plunderen en deze aldus ten ondergang te brengen;

Overwegende dat het ook geen twijfel lijdt dat, hadden appellanten de gebiedende voorschriften van voormeld artikel 140 nageleefd, de bedoelde kapitaalsverhoging nooit ware tot stand gekomen en de latere verliezen en nieuwe schulden nooit zouden ontstaan zijn;

Overwegende dat, ten opzichte van de door appellanten opgelopen aansprakelijkheid het zonder belang is dat de schade zich na hun ontslag d.d. 30 September 1947 of na 13 December 1947, dag van de bekendmaking in het Staatsblad van dit ontslag, voorgedaan heeft, vermits de oorzaak van die schade rechtstreeks verband houdt met de door hen vóór dit ontslag gepleegde feiten;

Overwegende dat artikel 62, tweede lid van het K.B. van 30 November 1935 bepaalt dat de beheerders ener naamloze vennootschap, hetzij tegenover deze laatste, hetzij tegenover de derden, hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de vergoeding van alle schade, die het gevolg is van de door hen gepleegde inbreuken op de wet en op de maatschappelijke statuten;

Overwegende echter dat de aansprakelijkheid van de beheerders hier een gemengd karakter vertoont, vermits zij eveneens uit de onrechtmatige uitoefening van hun opdracht voortspuit; dat uit het verband tussen art. 1995 B.W. en voormeld art. 62 blijkt, dat die aansprakelijkheid, als zodanig principieel niet hoofdelijk is, behoudens afwijkende bepalingen van de statuten der vennootschap, welke in dit geval niet aanwezig zijn;

Overwegende nu dat, wanneer al de beheerders, o.m. appellanten, door hun fout eenzelfde schade hebben veroorzaakt en wanneer, zoals ten deze, het onmogelijk is het aandeel van elk der beheerders in de aansprakelijkheid te bepalen, ieder van hen dient te worden beschouwd als hebbende de ganse schade veroorzaakt;

dat in dergelijk geval, nl. in geval van collectieve aansprakelijkheid, zij krachtens artikel 1382 van het B.W., allen « in solidum » tegenover het slachtoffer tot herstelling van deze schade gehouden zijn, behou-

dens hun recht onder malkander ieders bijdrage te vorderen;

Overwegende ten slotte dat de vergoeding bij voorraad, die door de eerste rechter toegekend werd en slechts in zeer vage termen door de appellanten betwist wordt, billijk en rechtmatig voorkomt;

*Om deze redenen :*

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935;

Gehoord ter openbare terechtzitting het eensluidend advies van de heer advocaat-generaal Matthys, alle verdere of strijdige conclusiën verwerpend, ontvangt het hoger beroep; wijst het hoger beroep als ongegrond af; verklaart het inleidend exploit geldig en de oorspronkelijke eis ontvankelijk; bevestigt het bestreden vonnis met deze enkele wijziging; dat de tegen appellanten uitgesproken veroordeling tot betaling van een schadeloosstelling bij voorraad van één miljoen frank niet hoofdelijk, maar « in solidum » dient te worden opgelegd;

Veroordeelt appellanten tot de kosten van de aanleg.

## HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 3e Mei 1954.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Gerniers en Noest.

Advocaat-Generaal : M. Matthijs.

Advocaten : Mrs. Thuysbaert en D'Hanens.

**Faillissement. — Voorschrift van art. 463 Fw. omtrent verslag van de rechter-commissaris vormvoorschrift van openbare orde. — Door gefailleerde opgemaakte factuur heeft geen vaste dagtekening tegen de curator. — Bewijs van de datum door alle middelen rechtens toegelaten.**

*Het voorschrift in art. 463 Fw., dat de rechter-commissaris ter terechtzitting zijn verslag moet uitbrengen, is een vormvoorschrift van openbare orde; de niet-naleving daarvan heeft de nietigheid van het vonnis ten gevolge.*

*Ofschoon een factuur tussen handelaren bewijs van een verkoop oplevert (art. 25 Wet van 25 December 1872), heeft zij geen vaste dagtekening tegen de curator in het faillissement van een huwiler, die immers als vertegenwoordiger van de failliete boedel derde is; wel mag de andere partij in afwijking van art. 1328 B.W. de datum door alle middelen rechtens, getuigen en vermoedens inbegrepen, bewijzen.*

*Op grond van vermoedens aangenomen dat de verkoop geveinsd is. In ieder geval vernietigbaarheid krachtens art. 446 Fw.*

V. S. t/ Faillissement V. S.

Overwegende dat het hoger beroep tijdig en regelmatig is ingesteld;

Overwegende dat het onderwerpelijk geschil uit het faillissement gesproten is en daarmede innig verband houdt;

Overwegende dat uit de grosse van het bestreden vonnis niet blijkt, dat de rechter-commissaris ter terechtzitting het bij artikel 463 van de Faillissementswet voorgeschreven verslag heeft uitgebracht;

Overwegende dat dit voorschrift een noodzakelijke rechtsvorm beoogt en mitsdien van openbare orde is; dat het verzuim daarvan de nietigheid van het vonnis meesleept (De Perre, Manuel du curateur de faillite, n° 39, bl. 19; Rép. Prat. Dr. Belge, V° Faillite et Banqueroute, n°s 594 en 1625; Cass. 6.3.1890; Pas. 1890, I, 104);

Overwegende nochtans dat de eerste rechter ten gronde en binnen de perken van zijn volstreckte bevoegdheid definitief recht gesproken heeft, zodat er niets meer te oordelen bleef; dat het Hof krachtens art. 473, lid 2, van het Rv. (art. 13 der wet van 15 Maart 1932), bevoegdheid heeft om het geschil bij evocatie te beslissen; (Beroepshof Gent, 21.11.1906; Pas. 1908, 2, 92);

Overwegende dat appellant bij zijn inleidend exploit d.d. 29 Maart 1951 uit handen van geïntimeerde q.q. terugvordert een autowagen « Ford », model 98 H. A., 4 deuren, 6 Cylinders, kleur Midland Maroon M. 14202, die hij beweert op 12 Juni 1950 van zijn zoon tegen de prijs van 31.350 fr., taks inbegrepen, gekocht te hebben;

Overwegende dat tot staving van deze terugvordering, appellant een door zijn zoon op 12 Juni 1950 opgemaakte en « voor voldaan » ondertekende factuur voorbrengt alsmede een factuur en een kwijtschrift ten bedrage van 2.884 fr., die hem wegens herstellingen aan dit autovoertuig door de garage St. Michel op 2 October 1950 afgeleverd werden;

Overwegende dat deze bescheiden van alle bewijskracht ontbloot zijn;

Overwegende immers dat, hoewel voormelde factuur d.d. 12 Juni 1950 tussen handelaars het normaal bewijs van een verkoop oplevert (art. 25 wet 15 December 1872), zij echter ten opzichte van geïntimeerde q.q., die als vertegenwoordiger van de failliete boedel derde is, geen vaste datum heeft en appellant, die in afwijking van artikel 1328 B.W., deze vaste datum hier door alle middelen van recht, getuigenissen en vermoedens inbegrepen, mag bewijzen, dergelijk bewijs niet levert (De Perre, Manuel du curateur de faillite, n° 24, bl. 13; (Fredericq, Droit Com., eerste uitgave, D. 3, n° 1344, bl. 218);

Overwegende anderzijds dat de factuur d.d. 2 October 1950 op naam van de heer V... S..., P... straat te S., d.i. de gefailleerde, gesteld werd, terwijl bovenbedoeld kwijtschrift als eigendomsbewijs geen betekenis hebben kan;

Overwegende dat de hierna bepaalde omstandigheden :

1° dat de autowagen, waarvan sprake, gebouwd in 1948, op 31 Augustus 1948 tegen de prijs van 109.000 frank, plus taks, gekocht werd en, na slechts 42.958 Km. gereden te hebben, door de gefailleerde aan zijn vader tegen de spotprijs van 31.350 fr. wederverkocht zou zijn, amper één maand vóór het indienen van zijn verzoekschrift tot het bekomen van een akkoord tot voorkoming van faillissement;

2° dat deze autowagen door de curator, de rechter-commissaris en de referendaris gevonden werd, samen met andere goederen, welke tot de failliete boedel hoorden, bij de broeder van appellant en niet ten huize van deze laatste,

3° dat de verzekeringspolis Nr 84003 bij de verzekeringsmaatschappij « De Sociale Voorzorg », op naam van de gefailleerde en niet van appellant, van kracht bleef tot 27 December 1950,

zware, nauwkeurige en overeenstemmende vermoedens opleveren om te beslissen dat het hier om een geveinsde verkoop gaat, die partijen verzonnen hebben ten einde een gedeelte van de baten uit de failliete boedel te doen verdwijnen;

Overwegende bovendien dat het geen twijfel lijdt dat, ware de betwiste verkoop wezenlijk tot stand gekomen, hij bij toepassing van artikel 446 van de Faillissementswet van 18 April 1851 vernietigd zou moeten worden;

Overwegende immers, dat deze verkoop gesloten werd gedurende het verdacht tijdperk, dat luidens de bewoordingen van het vonnis van faillietverklaring d.d. 3 October 1950 op 3 April 1950 aanvang genomen heeft;

dat bedoelde verkoop voor de failliete boedel nadelig geweest is, daar de bedongen prijs veel lager was dan de werkelijke waarde van het vervreemde goed;

dat tenslotte, gelet op de nauwe banden van bloed-verwantschap, die tussen de gefailleerde en appellant bestaan, er ook ten deze genoegzame vermoedens voorhanden zijn om aan te nemen dat op 12 Juni 1950 appellant volkomen wist dat zijn zoon zijn betalingen had gestaakt en binnenkort aan zijn schuldeisers een akkoord tot voorkoming van faillissement ging voorstellen;

Overwegende voorts dat er bij ontstentenis van incidenteel beroep geen aanleiding bestaat om over de oorspronkelijke wederreis van geïntimeerde q.q. waarover door de eerste rechter niet werd beslist, thans uitspraak te doen;

*Om deze redenen :*

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935; Het Hof,

Gehoord ter openbare terechtzitting het meestendeels eensluidende advies van de heer substituut procureur-generaal Versée, alle verdere of strijdige conclusiën verwerpend; ontvangt het hoger beroep; doet het bestreden vonnis te niet wegens vormgebrek; trekt de zaak tot zich en, opnieuw wijzende, verklaart de oorspronkelijke eis ongegrond; wijst hem af; en veroordeelt appellant tot de kosten van beide aanleggen.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

5e Kamer. — 16 Maart 1954

Voorzitter : M. Goris

Rechters : MM. Rollier en Marijns

O.M. : M. Vanderhoeft

Advocaten : Mrs De Geyter en Duerinck

**Buurtweg. — Wat is daaronder te verstaan? — Wijzen van totstandkoming — Uitweg. — Vereiste voor het bestaan van een recht van uitweg: ingesloten zijn van het erf.**

*Onder buurtweg moet worden verstaan niet alleen de weg, waarvan de grond aan de Gemeente toebehoort, doch ook die, welke over de percelen van de aangrenzende eigenaren loopt en in feite beperkt is tot een recht van overgang.*

*De eigendom van de « gelegenheid » (assiette) van de weg is zonder belang wat betreft het vrije gebruik en genot van de weg door het publiek en het politie-toezicht.*

*Een buurtweg kan totstandkomen:*

*1° door verjaring van 10 of 20 jaren naar het in artikel 2265 B.W. gemaakte onderscheid, steunend op de inschrijving van de weg in de atlas van de buurtwegen der Gemeente, goedgekeurd door de Bestendige Deputatie (Wet van 10 April 1841);*

*2° door een dertigjarig bezit overeenkomstig de wettelijke vereisten (artikel 2229 B.W.), gepaard met daden van de gemeente, waaruit haar bezit « animo domini » op afdoende wijze blijkt; de gemeente kan aldus door « usucapio » de eigendom verkrijgen van de grond, waarop een weg loopt, die niet is ingeschreven in de atlas van de buurtwegen;*

*3° door een zeer algemeen en ruim openbaar gebruik door het publiek gedurende 30 jaar van een weg, die niet in de atlas der buurtwegen is ingeschreven; de gemeente kan op die wijze door verkrijging verjaring het recht van overgang bekomen, wanneer volkomen vaststaat, dat dit algemeen openbaar gebruik niet het gevolg is van een bloot gedogen vanwege de aangrenzende eigenaren.*

*Het gaat hier inderdaad om een zakelijk recht « sui generis », waarop artikel 691 B.W. betreffende de erfdienstbaarheden niet van toepassing is. Al deze buurtwegen maken deel uit van het openbaar domein, ook al worden zij niet ingeschreven in de atlas.*

*Ten behoeve van een niet ingesloten erf bestaat geen recht van uitweg evenmin, ten behoeve van een « vrijwillig » ingesloten erf, zo de toegang tot de openbare straat bij overeenkomst geregeld is.*

Schoeters t/ Van Doorslaer de ten Ryen.

Gezien de stukken, waaronder de vonnissen van de heer Vrederechter van het Kanton Hamme datum 1 Juli 1952 en 7 April 1953, in regelmatig afschrift voorgebracht;

Overwegende dat Frans Schoeters van meet af aan alle voorbehoud heeft geopperd tegen het vonnis van 1 Juli 1952 en zulks onder meer blijkt uit het proces-verbaal van plaatsopneming datum 3 Juli 1952, waarbij dienaangaande uitdrukkelijk akte verleend is; dat dit vonnis trouwens nooit werd betekend; dat in strijd met geïntimeerde's beweringen geen enkel element ter zake uitdrukkelijk en ondubbelzinnig bewijst dat Frans Schoeters in dit vonnis heeft berust;

Overwegende dat de beroepen van Frans Schoeters derhalve tijdig en regelmatig werden ingesteld, dat geïntimeerde van zijn kant tegenberoep instelt tegen het eindvonnis;

De Rechtbank ontvangt al deze beroepen en, er over beslissende;

Overwegende dat E. van Doorslaer de ten Ryen aanvoert dat een buurtweg te Hamme, Bunt, de Biezestraat met de Polderstraat verbindt en over zijn percelen sectie A. 274 en 287 loopt, bij wijze van een voetpad, doch verder op een breedte van 3 meter doorloopt over het perceel sectie A. 269 van Frans Schoeters;

dat hij er zich over beklagt, dat Frans Schoeters voor enkele jaren deze weg heeft versperd; dat hij hem dientengevolge op 4 Juni 1947 een brief heeft gestuurd, luidende als volgt: « J'ai constaté que vous avez supprimé le libre accès à la parcelle de terre m'appartenant, cadastrée section A. 274, à Hamme. Vous voudrez bien, sans autre délai, enlever le portique d'accès à cette terre, celui-ci constituant un « impedimentum », qu'il ne me plait pas d'agréer. Je ne puis pas tolérer pareil abus de votre part, surtout parce que vous ne m'en avez pas référé au préalable. Veuillez me donner satisfaction endéans les trois jours, sinon je me verrai forcé à mon regret, de vous assigner en justice. Agréez .... »

Overwegende dat volgens de dagvaarding van 8 Mei 1952 de oorspronkelijke eis van E. van Doorslaer de ten Ryen er toe strekt te horen zeggen

voor recht, dat er langs de uiterste Oost- en Zuidkant van het perceel nr 269 van Frans Schoeters een buurtweg loopt ter breedte van 3 meter en verder subsidair te horen bepalen, dat perceel sectie A. nr 274 ingesloten is gerechtigd, onvergeld, langs voormelde weg uit te wegen met kar en paard op een breedte van 3 m. al over perceel sectie A. nr 269 naar de Biezestraat toe, dienvolgens Frans Schoeters te horen veroordelen tot wegruiming van de aangebrachte hindernis, met machtiging van aanlegger om desnoods zelf tot de nodige werken te laten overgaan op kosten van Frans Schoeters, zo deze in gebreke blijft aan het te wijzen vonnis te voldoen;

Frans Schoeters ten slotte te veroordelen tot betaling ener schadevergoeding groot 3.000 frank;

Overwegende dat de eerste rechter na tussenvonnissen onder meer het vonnis van 1 Juli 1952, waarbij de eis ontvankelijk verklaard werd na plaatsopneming en getuigenverhoren uiteindelijk als volgt heeft beslist: «zeggen voor recht aan aanlegger een recht van overgang over verweerders erf toe te kennen; zeggen dat dit recht zal uitgevoerd worden op een breedte van 3 meter langs de uiterste Oost- en Zuidkant van perceel nr 269 van verweerder»;

«Veroordelen verweerder alle hindernissen en versperringen welke dit genot belemmeren, weg te ruimen en, voor het geval verweerder in gebreke mocht blijven hieraan te voldoen, binnen de acht dagen na de betekening van het vonnis, machtigen aanlegger om de hindernissen zelf weg te nemen op kosten van verweerder ...verwerpen het meer gevorderde als ongegrond»;

#### 1) Over de hoofdvordering :

Overwegende dat één of meer inwoners ener gemeente de mogelijkheid hebben om «ut universi» in de omstandigheden en voorwaarden, bepaald in artikel 150 der Gemeentewet, een vordering namens de gemeente in te stellen;

Overwegende dat, afgezien van deze mogelijkheid, iedere enkeling gerechtigd is om «ut singulus» de vrije uitoefening van een eigen burgerlijk recht na te streven en te dien einde degene, die hem het vrije genot van een buurtweg belemmert, voor de rechtbank te dagen, ten einde het openbaar karakter van bedoelde weg te laten vaststellen en tevens zijn hieruit voortvloeiend recht om de weg te gebruiken;

Overwegende dat ter zake alles er op wijst dat E. van Doorslaer de ten Ryen in deze laatste hoedanigheid optreedt, zodat geen voorafgaande machtiging vereist was en hij bevoegd was om zijn vordering in te stellen;

Overwegende dat door buurtweg dient te worden verstaan, niet alleen de weg waarvan de grond aan de gemeente toebehoort, doch ook die welke over de percelen der aanpalende eigenaars loopt en die zich in feite beperkt tot een recht van overgang «jure civitatis» (servitude vicinale de passage);

dat de eigendom van de gelegenheid (assiette), van de weg in feite geen enkele rol speelt voor wat betreft het vrije gebruik en genot van de weg door het publiek en het politietoezicht;

Overwegende dat een buurtweg op verschillende wijzen kan tot stand komen;

1) de normale wijze, voorzien door de wet van 10 April 1841, d.i. de verjaring - van 10 of 20 jaar naar het in artikel 2265 B.W. gemaakte onderscheid. - steunend op de inschrijving van de weg

in de atlas der Buurtwegen van de gemeente en goedgekeurd door de Bestendige Deputatie;

2) een dertigjarig bezit overeenkomstig de wettelijke vereisten (artikel 2229 B.W.) en gepaard met bijzondere aanmatigingsdaden vanwege de gemeente, waaruit haar bezit «animo domini» op afdoende wijze blijkt, is van aard om aan de gemeente de eigendom, de «usucapio» te verzekeren van de grond, waarop een weg loopt, die niet in de atlas der Buurtwegen ingeschreven staat;

3) in strijd met de Franse mening, zijn de Belgische rechtspraak en rechtsleer algemeen van oordeel dat, alhoewel de gewone doorgang van het publiek onvoldoende is, een zeer algemeen en ruim openbaar gebruik, gedurende 30 jaar, van een weg, die niet in de atlas der Buurtwegen ingeschreven staat, aan de gemeente door de verkrijgende verjaring het recht van overgang kan verzekeren, wanneer het volstrekt vaststaat dat dit algemeen openbaar gebruik in geen geval toe te schrijven is aan het gedogen vanwege de aanpalende eigenaars; dat het hier inderdaad een zakelijk recht «sui generis» geldt, waarop de bepalingen van artikel 691 B.W., die erfdienstbaarheden bedoelen, niet toepasselijk zijn;

Overwegende dat al deze Buurtwegen, ook al worden ze niet ingeschreven in de daartoe bestemde atlas, deel uitmaken van het openbaar domein;

Overwegende dat uit de omstandigheden en elementen der zaak afdoende blijkt dat de door oorspronkelijke aanlegger bedoelde buurtweg slechts een buurtweg van de derde soort kan zijn (servitude vicinale de passage); dat partijen er inderdaad over akkoord gaan dat op de betwiste plaats de gelegenheid («assiette») van de wegel eigendom is van Frans Schoeters, en verder dat deze weg niet ingeschreven is in de gemeentelijke atlas der Buurtwegen;

Overwegende dat de oorspronkelijke aanlegger zich, tot staving van zijn eis dus enkel en alleen kan beroepen op de dertigjarige verjaring;

Overwegende dat uit de gehouden getuigenverhoren alleenlijk gebleken is, dat bedoelde wegel, die 's winters praktisch onbruikbaar is, vooral gedurende het droog seizoen sedert mensenheugenis gebruikt wordt door wandelaars, vissers en jagers, alsook door landbouwers uit het dicht bijgelegen gehucht, die naar de «Bunt» gaan, en zulks te voet of per fiets en mogelijk wel eens met een kruiwagen, dat er hiervoor in feite aan niemand enige toelating gevraagd werd en dat de aanpalende eigenaars zich hiertegen nooit verzet hebben, dat echter hoegenaamd niet met zekerheid uitgemaakt werd of zulks een verplichting van deze laatsten ofwel een louter gedogen van hunnentwege was, dat zelfs de 70-jarige notaris, burgemeester der gemeente Hamme als getuige gehoord, hieromtrent niets afdoende kon verklaren;

Overwegende dat men uit de gehouden getuigenverhoren dus alleen kan besluiten tot een gewone doorgang vanwege een zeer gering gedeelte van het publiek, vooral gedurende de droge maanden van het jaar, dat dit totaal onvoldoende is om beschouwd te worden als nuttig openbaar gebruik, van aard om als basis te dienen voor de verkrijgende verjaring en zulks, zelfs volgens de ruime opvatting der Belgische rechtspraak, omdat er een principieel vermoeden bestaat dat dergelijke gewone doorgang slechts van gedogen gebeurt (zie o.m. Vauthier, «Précis de droit administratif...», uitgave 1950, n° 324, bl. 447; Marcotty, «Voirie publique par terre» uitgave 1930, nr 64 bl. 85; R. Wilkin «Voirie, Construc-

tions et Urbanisme» nr 22, bl. 64; alsook de door deze drie auteurs aangehaalde uitgebreide rechtspraak en rechtsleer);

Overwegende dat derhalve van nu af reeds vaststaat dat bedoelde weg niet openbaar karakter vertoont, geen buurtweg uitmaakt en niet tot het openbaar domein behoort;

Overwegende dat enkel volledigheidshalve en tot staving van deze zienswijze dient te worden opgemerkt:

- 1) Op de vroegere kaarten (terrier) stond deze weg vermeld; toen echter de atlas der gemeentelijke buurtwegen ingericht werd ingevolge de wet van 10 April 1841, heeft de gemeente Hamme — zijnde de administratieve overheid, die alléén diende te onderzoeken en te beoordelen hetgeen dienaangaande door het algemeen belang vereist was (zie Marcotty, n° 40, bl. 59) — het niet nodig heeft geacht deze weg als buurtweg in voormelde atlas in te schrijven;
- 2) Ook sedert 1841 door de gemeente in dit verband verworven rechten, die voor het publiek enig belang vertonen, dienen in de gemeentelidatlas der buurtwegen te worden ingeschreven (Marcotty, loc. cit., n° 43, bl. 61); de gemeente Hamme is tot dergelijke inschrijving niet overgegaan en bewijst aldus dat volgens haar mening geen recht van overgang «jure civitatis» door de algemeenheid harer inwoners te haren voordeel verworven werd;
- 3) de gemeente Hamme zelf heeft het in 1947 niet nodig geacht op enigerlei wijze te protesteren tegen het versperren van bedoelde weg; zij heeft geen vordering dienaangaande ingesteld en komt niet tussen in het geding; wel integendeel, op 20 April 1948 heeft ze aan Frans Schoeters machtiging verleend om aldaar een buitengoed op te trekken, waarvan het ijzeren hekken de nodige versperring van bedoelde weg vormt;
- 4) Ingaande op het uitdrukkelijk verzoek van aanlegger de dato 4 April 1952 hebben de burgemeester en de gemeentesecretaris namens het college van burgemeester en schepenen der gemeente Hamme een attest afgeleverd datum 8 April 1952, waarin echter niet het minste nieuw dienend element naar voor gebracht wordt en waarin nauwkeurig vermeden wordt persoonlijk stelling te nemen omtrent de aard van bedoelde weg; dat dit attest trouwens volledig overeenstemt met de verklaring van de heer burgemeester tijdens het getuigenverhoor;
- 5) Op zekere plaats wordt de weg afgesneden door een beek, die de gemeente nooit heeft overbrugd noch aangepast aan een degelijk verkeer, zodat de voorbijgangers de beek steeds moesten overstappen bij middel van een gewone steen, die over het minnegat lag;

Overwegende dat uit al deze omstandigheden, de rechtbank gerechtigd is tot de ongegrondheid van de hoofdvordering te besluiten (Cass. 20 Februari 1899, Pas. 1899, I. 125; Marcotty loc. cit. n° 65, bl. 87);

#### 2) Over de subsidiaire vordering:

Overwegende dat E. van Doorslaer de ten Ryen subsidiair ten behoeve van zijn perceel n° 274 een uitweg vordert over het perceel 269 van Schoeters, dat hij echter omtrent dit gedeelte van zijn eis bitter weinig aandringt en trouwens impliciet, doch op onduidelijkzinnige wijze toegeeft dat perceel 274 niet werkelijk ingesloten is, waar hij in fine van zijn besluiten de dato 23 Januari 1954 verklaart, dat hij

thans over zijn eigen percelen uitweg moet nemen om perceel 274 te bebouwen; dat inderdaad ook uit het voorgelegde plan duidelijk blijkt dat perceel 274 rechtstreeks naar de Polderstraat kan uitwegen over geïntimeerde's perceel, sectie A. n° K. 287, en ook in de Langestraat uitweg kan vinden al over geïntimeerde's percelen sectie A., n° 275, 281, 282 en 283;

Overwegende ten slotte dat onder meer de percelen sectie A. n° 274, 275, 281, 282, 283 en 287 vroeger reeds alle aan dezelfde eigenaar toebehoorden en bij de verkaveling datum 10 October 1942 voorzien werd dat «indien de goederen aan elkaar palende en die gelijke oorsprong hebben, in verschillende kavels voorkomen, geen afzonderlijke uitweg zouden hebben, zullen zij elkander zo dicht mogelijk ter straat en ter minst mogelijke schade rij- en uitweg moeten verlenen op en over het aangelegd goed, zulks ten eeuwigen dage en onvergeld, ten titel van erfdiensbaarheid»;

Overwegende dat, indien dan toch het ingesloten zijn van perceel 274 bewezen mocht worden, de eigenaar van dit perceel zich onmogelijk tot derden, zoals Frans Schoeters, zou kunnen wenden, daar het hier een «vrijwillige» ingeslotenheid gelden zou en de uitweg bij overeenkomst geregeld werd;

Overwegende dat aldus eveneens de subsidiaire vordering als totaal ongegrond voorkomt;

Overwegende dat hieruit natuurlijk volgt, dat het beroep gegrond is, dat daarentegen het tegenberoep, strekkende tot het bekomen van de oorspronkelijk gevorderde schadevergoeding, groot 3.000 fr., van iedere grond ontbloomt is;

#### Om deze redenen,

de Rechtbank, oordelend in hoger beroep, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, rechtdoende over beroep en tegenberoep en, doende wat de eerste rechter had behoren te doen, verklaart de oorspronkelijke eis van E. van Doorslaer de ten Ryen ongegrond en verwerpt hem;

Veroordeelt geïntimeerde tot al de kosten van beide instantiën.

### BURGERLIJKE RECHTBANK TE OUDENAARDE

29 Juni 1954.

Voorzitter: M. Janssens de Varebeke.

Rechters: M.M. De Wulf en Serck.

Advocaten: Mrs Moreels en Puissant.

#### Gemeente. — Vordering tot afbraak van in strijd met de rooilijn uitgevoerd bouwwerk. — Verjaring.

Vordering van de gemeente tot afbraak van een in 1946 in strijd met de rooilijn uitgevoerd verbouwwerk.

Ingesteld is hier de in art. 10 van de wet van 1 Februari 1844, gewijzigd bij art. 2 van de wet van 28 Mei 1914 bedoelde vordering; het feit waarop de vordering van de gemeente gegrond is, is strafbaar gesteld bij art. 9 van voormelde wet. De vordering was derhalve na drie jaar verjaard.

Het desbetreffend recht van de gemeente behoort niet tot het openbare domein, daar de beoogde openbare bestemming in het onderhavige geval niet tot vervezenlijking is gekomen, wat de strook van terugtrekking betreft ten aanzien van het betrokken goed.

Stad Ninove t/ De Sutter.

Overwegende dat de eis ertoe strekt de verweerster te horen veroordelen tot het afbreken van de in 1946 uitgevoerde verbouwingswerken aan het gebouw dat ze te Ninove, Lavendelstraat, bezit, en tot het herstellen van de vroegere toestand, om reden, dat die werken uitgevoerd werden zonder de vereiste goedkeuring vanwege het college van Burgemeester en Schepenen en binnen een bij K.B. dd. 19.11.1904 goedgekeurde rooilijn langs een weg, die deel uitmaakt van de grote wegen (de rijksbaan Solré s/Sambre naar Aalst);

Overwegende dat de verweerster terecht de verjaring opwerpt;

dat de door aanlegster ingeroepen feiten strafbaar worden gesteld door artikel 9 der wet van 1.2.1844;

dat het hier namelijk gaat om de burgerlijke vordering, die bedoeld is door artikel 10 van deze wet, gewijzigd door artikel 2 van de wet van 28.5.1914;

Dat de verjaring van de strafvordering hier derhalve van toepassing is;

Dat de wet deze feiten strafbaar stelt met een boete van 16 tot 200 fr. zodat de verjaringstermijn, bij gebrek aan strafrechtelijke vervolgingen, 3 jaar is;

Dat de huidige vordering dan ook in elk geval verjaard was op 2.10.1953, datum waarop er gedagvaard werd, wat er ook van zij omtrent het al dan niet bestaan van eventuele stuitingen;

Overwegende dat de aanlegster te vergeefs opwerpt dat er hier geen spraak kan zijn van verjaring door het feit, dat het hier om de miskenning zou gaan van een recht, dat tot het openbaar domein zou behoren, enen derhalve buiten de handel zou zijn, onvervreemdbaar en onverjaarbaar;

Dat het recht, waarover het hier gaat, tot het openbaar domein niet kan behoren bij gebrek aan verwezenlijking van de weliswaar beoogde openbare bestemming, wat de strook van terugtrekking betreft, met betrekking tot het betrokken goed (zie R.P.D.B. Prescription en matière civile n° 112-117; Laurent VI, n° 55, de door deze laatste aangehaalde rechtspraak en rechtsleer: Fr. Verbr. 30.4.1862, Dal 1862, I, 227 en Aubry et Rau, T. II, blz. 47, Marcotty, Voirie par terre (1930), n° 343 en volgende);

*Om deze redenen:*

De Rechtbank;

recht doende in eerste aanleg en op tegenspraak, verklaart de vordering verjaard; verwierpt ze dienvolgens als niet ontvankelijk en verwijst de aanlegster in de kosten van het geding.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

Kortgeding. — 28 Maart 1949.

Voorzitter: M. De Vreese.

Advocaten: Mrs Bosmans en Ancot.

**Kortgeding. — Hypotheek. — Beding van dadelijke uitwinning. — Machtiging tot betreding van het verhypothekeerde goed.**

*Het beding van dadelijke uitwinning beoogt noodzakelijk een normale verkoop, die medebrengt bekendmakingen bij aanslagbiljetten en aankondigingen, die o.m. inhouden: de beschrijving van het te verkopen goed en de vermelding van dagen en uren, waarop gegadigden het goed zullen kunnen bezichtigen. Dit alles is onontbeerlijk om een normale verkoop te verzekeren.*

*Het is immers niet denkbaar, dat iemand het goed*

*zou kopen zonder nauwkeurige beschrijving en zonder voorafgaande bezichtiging. Het beding van dadelijke uitwinning sluit dus naar redelijkheid in zich de machtiging tot betreding en bezichtiging van het goed.*

*Bij weigering van de eigenaar van het verhypothekeerde goed om toegang te verlenen is de Voorzitter in kortgeding derhalve bevoegd om de notaris, zijn helpers, alsmede de hypotheekhouder en de door hem gemachtigden tot het betreden van het goed op de door de Voorzitter bepaalde dagen en uren te machtigen, desnoods met de hulp van de deurwaarder en van de openbare macht.*

Ass. Belg. Boerenbond t/ Dalken.

Overwegende dat notaris Depuydt in de onmogelijkheid verkeert het goed nauwkeurig te beschrijven en zijn lastenboek behoorlijk op te maken, daar hij, telkens hij zich te dien einde aanbiedt, de deuren gesloten vindt, en — zoals blijkt uit de briefwisseling, spijs zijn herhaalde bezoeken aan gezegde villa en aan het adres van verweerders niet wordt opengedaan noch toegang wordt verleend;

Overwegende dat eiseres in die omstandigheden van de voorzitter in kortgeding vraagt dat aan de notaris en aan haar zelf de nodige machtiging zou gegeven worden, desnoods met behulp van een deurwaarder en openbare macht;

Overwegende dat verweerders thans weliswaar verklaren de toegang in feite niet te ontfangen, maar dat eiseres voor verdere onwil beducht, vraagt dat de gevorderde machtiging haar zou worden verleend;

Overwegende dat verweerders beweren dat de rechter in kortgeding de macht niet heeft om de gevorderde maatregelen te bevelen om reden dat deze maatregel in strijd zou zijn met art. 10 der Grondwet, dat beschikt dat de woonst onschendbaar is en geen huiszoeking mag plaats hebben tenzij in de gevallen door de wet voorzien en in de vormen door haar geboden; dat hij doet gelden dat, indien dergelijke wetsbeschikkingen voorhanden zijn, inzake beslag bij uitvoering (art. 785 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging) inzake opeisend beslag (art. 829 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging) en inzake zegellegging (art. 921 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging) er geen specifieke wetsbepaling bestaat inzake dadelijke uitwinning en men, op dit gebied van uitzonderingen, vooral op een algemene regel die een grondwettelijke waarborg is, tot geen assimilatie of uitbreidingen mag overgaan;

Overwegende dat eiseres aanvoert dat het juist is uit eerbied voor art. 10 der Grondwet dat zij, bij gebrek aan toestemming van verweerders, die telkens afwezig waren, zich tot de Voorzitter in kortgeding wendt om gerechtelijke toelating te bekomen om in het verpande huis binnen te dringen;

Overwegende dat eiseres terecht laat opmerken dat, waar art. 90 der wet van 15 Augustus 1854 voorziet dat een schuldenaar aan zijn schuldeiser het recht kan verlenen het pand te verkopen bij dadelijke uitwinning in de vorm der vrijwillige verkopen, deze machtiging noodzakelijk beoogt: een normale verkoop, overeenkomstig de plaatselijke gebruiken;

Overwegende dat een normale verkoop volgens vaste plaatselijke gebruiken zekere bekendmakingen behelst waaronder plakbrieven en aankondigingen die o.m. inhouden: de beschrijving van het te verkopen goed en de aanduiding der dagen en uren waarop de liefhebbers het te koop gestelde goed zullen kunnen bezichtigen; dat dit alles onontbeerlijk is om een normaal

verloop der vrijwillige verkopen te verwezenlijken; dat het immers niet denkbaar is dat de liefhebbers het goed zouden moeten kopen zonder deze nauwkeurige beschrijving noch voorafgaande bezichtiging ervan; dat, moesten deze publiciteitsvoorzorgen niet worden nageleefd, men bovendien de notaris zou kunnen verwijten zijn taak niet gewetensvol te hebben vervuld, en aan eiseres de verweerders nadeel te hebben willen berokkenen;

Overwegende anderzijds dat verweerders ten onrechte zouden beweren dat alle strikt noodzakelijke gegevens om tot zulke verkoop te komen, op de burelen van het kadaster en van de hypotheekbewaring kunnen worden ingewonnen;

Overwegende dat het beding van dadelijke uitwinning dus redelijkerwijze wel degelijk machtiging behelst tot toegang tot het goed en bezichtiging ervan;

Overwegende dat, waar verweerders in gebreke blijven de nodige toegang tot het goed te verlenen, de Voorzitter in kortgeding bevoegd is om de notaris en zijn helpers en de eiseres en haar gevolmachtigde te machtigen om in het goed binnen te dringen, en — desnoods met behulp van deurwaarder en openbare macht — zelf de toegang der liefhebbers te verzekeren op de dagen en uren door de Voorzitter bepaald; (Référé Liège, 14 Nov. 1953; Rev. Prat. Not. Belge 1934, p. 137);

Overwegende dat de hoogdringendheid niet wordt betwist;

*Om deze redenen :*

Wij, Alfons De Vreese, rechter in de rechtbank van 1e aanleg te Brugge, zetelend in kortgeding, dd. voorzitter bij vacatuur van het ambt van voorzitter en bij wettelijk der HH. Ondervoorzitters en rechters ouder in rang, alle andere besluiten als ongegrond verwerpende, wijzende op tegenspraak, machtigen Maria Roelands om in rechte te treden, verklaren de vordering ontvankelijk en gegrond in de mate hierna bepaald;

Veroordelen verweerders om notaris Depuydt en zijne helpers alsook de vervolgende schuldeiseres en haar vertegenwoordigers toegang te verlenen tot de kwestieuze villa ten einde het verpande goed alsook alle roerende voorwerpen, onroerend bij bestemming, die zich aldaar mogen bevinden, te beschrijven;

Veroordelen verweerders om tot aan de eindverkoop de Dinsdag en Vrijdag van iedere week van veertien tot zeventien uren toegang te verlenen tot gezegde villa aan de liefhebbers die zich aanbieden: en bij gebreke van verweerders hieraan vrijwillig te voldoen, machtigen Mr Depuydt en zijne helpers alsook eiseres en haar vertegenwoordigers desnoods met behulp van deurwaarder en openbare macht, in het verpande goed binnen te dringen en tot bovengezegde beschrijvingen over te gaan;

Machtigen hen om tot aan de eindverkoop de Dinsdag en Vrijdag van iedere week, van veertien tot zeventien uren toegang te geven tot dezelfde villa aan de liefhebbers die zich aanbieden;

Wijzen het overige der vordering af;

Veroordelen verweerders tot de kosten.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

Kortgeding. — 6 Mei 1954.

Voorzitter : M. Van der Veeren.

Advocaten : Mrs Bosmans en Calloud.

**Kortgeding. — Hypotheek. — Beding van dadelijke uitwinning. — Machtiging tot betreding van het verhypothekerde goed.**

*Een normale verkoop van met hypotheek bezwaarde goederen ten verzoeken van de hypotheekhouder brengt mede zekere bekendmakingen door aanslagbiljetten en aankondigingen, die onder meer inhouden : de beschrijving van het te verkopen goed en de vermelding van dagen en uren, waarop gegadigden het te koop gestelde goed zullen kunnen bezichtigen;*

*Dit alles is nodig om een normaal verloop van de openbare veiling te verzekeren, daar immers ondenkbaar is, dat ernstige gegadigden het te koop gestelde onroerend goed zullen kopen zonder de nauwkeurige beschrijving daarvan en zonder voorafgaande bezichtiging.*

*Het beding van dadelijke uitwinning sluit dan ook naar redelijkheid in zich de machtiging tot betreding en bezichtiging van de verhypothekerde goederen.*

*Indien de eigenaar van het verhypothekerde goed weigert toegang te verlenen, is de voorzitter in kortgeding bevoegd om de benoemde notaris, zijn helpers, de hypotheekhouder en de gegadigden, die houders zijn van een door de notaris afgeleverde toelating, te machtigen om in het verhypothekerde goed binnen te treden op de door de voorzitter bepaalde dagen en uren, desnoods met de hulp van de deurwaarder en van de openbare macht.*

C. K. L. Belg. Boerenbond t/ Sillen.

Overwegende dat de vordering, ingeleid met geboekt exploit van deurwaarder Davidts, d.d. 30 April 1954, ertoe strekt : de verweerders te veroordelen om de heer notaris Roberti de Winghe te Leuven en zijn helpers, alsook de vervolgende schuldeiseres en alle vertegenwoordigers, alsook de vervolgende schuldeiseres en alle vertegenwoordigers toegang te verlenen tot de hierna beschreven eigendommen, ten einde de verpande goederen, alsook alle roerende voorwerpen, onroerend bij bestemming, die zich aldaar mogen bevinden, te beschrijven;

de verweerders ook te veroordelen om tot aan de eindverkoop elke Dinsdag en Donderdag van iedere week van 14 tot 17 uur toegang te verlenen tot alle vermelde eigendommen aan de liefhebbers, die zich aanbieden; bij gebrek aan verweerders dit alles vrijwillig te doen, aanlegster te machtigen om de heer notaris Roberti de Winghe en zijn helpers, alsook de vertegenwoordigers van aanlegster, desnoods met de hulp van de deurwaarder en van de openbare macht, in de verpande goederen binnen te dringen en tot bovengezegde beschrijving over te gaan; tevens aanlegster te machtigen om tot aan de eindverkoop elke Dinsdag en Donderdag van iedere week van 14 tot 17 uur, desnoods door de hulp van de deurwaarder en de openbare macht, het vrije bezoek van die eigendommen te verzekeren; verweerders hoofdelijk en oordeelbaar te veroordelen tot de kosten; dit alles bij bevelschrift uitvoerbaar bij voorraad op de minuut en voor registratie, trots alle verhaal en zonder borg;

Overwegende dat aanlegster bij akte verleden voor

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Meester P. De Cooman, notaris, te Leuven, op 25 September 1948 een som van 500.000 fr. in leen gegeven heeft en bij akte van 12 November 1948 van dezelfde notaris een som van 250.000 fr. in lening gegeven heeft;

Aangezien in die akte bedongen was dat bij gebrek aan voldoening der verplichtingen van de gedaagde schuldenaars jegens aanlegster, deze het recht zal hebben de gehypothekeerde goederen te doen verkopen in de vorm van vrijwillige verkoping volgens artikelen 90 der wet van 15 Augustus 1854;

Overwegende dat aanlegster als eerste ingeschreven schuldeisers bij geboekt exploit van deurwaarder Davidts te Leuven d.d. 18 December 1953 bevel gegeven heeft aan aan de gedaagde echtgenoten Sillen-Kelecom om binnen de 30 dagen te betalen;

Overwegende dat verweerders niet voldaan hebben aan dit bevel en aanlegster daarop bij bevel van de heer Voorzitter van deze Rechtbank, d.d. 6 Februari 1954, de benoeming bekomen heeft van notaris Roberti de Winghe van Leuven, om over te gaan tot de openbare verkoping van de hierboven beschreven onroerende goederen, overeenkomstig de bepalingen van artikel 90 der wet van 15 Augustus 1854 op de gedwongen onteigening;

Overwegende dat verweerders alle mogelijke uitvluchten schijnen te gebruiken om de toegang tot voormelde eigendommen te beletten aan voormelde notaris en aan de landmeter door hem gekozen, dat het dan ook hoogdringend is voor aanlegster om die toegang voor notaris, landmeter en liefhebbers, desnoods met rechterlijke dwang te kunnen afdwingen;

Overwegende dat een normale verkoop, volgens vaste plaatselijke gebruiken zekere bekendmakingen behelst, waaronder aanplakbiljetten en aankondigingen, die onder meer inhouden: de beschrijving van het te verkopen goed en de aanduiding der dagen en uren waarop de liefhebbers het te koop gestelde goed zullen kunne bezoeken en bezichtigen;

Overwegende dat dit alles onontbeerlijk is om een normaal verloop van de openbare verkoping te verwezenlijken, daar het immers niet denkbaar is dat ernstige liefhebbers die eigendommen zouden moeten kopen zonder deze nauwkeurige beschrijving, noch voorafgaande bezichtiging ervan;

Overwegende dat bij gebrek aan dergelijke beschrijving en mogelijkheid van bezoek, alsook bij gebrek aan die normale publiciteit, aan aanlegster en aan de notaris, op haar verzoek benoemd, zouden kunnen verweten worden dat zij hun taak niet gewetensvol hebben vervuld en aan verweerders nadeel hebben willen berokkenen;

Overwegende dat het beding van dadelijke uitwinning dan ook redelijkerwijze machtiging behelst tot toegang en bezichtiging van de verpande goederen;

Overwegende dat waar verweerders in gebreke blijven de vrije toegang tot de verpande goederen te verlenen, de heer Voorzitter in kortgeding dan zeker bevoegd is om de notaris, benoemd op verzoek van aanlegster, alsook zijn helpers en aanlegster en liefhebbers te verzekeren, op de dagen en uren door de heer Voorzitter bepaald;

Overwegende dat verweerders verklaren zich niet te verzetten tegen het gepostuleerde en de dagvaarding; dat de eis als gegrond voorkomt;

Gelet op de hoogdringendheid;

Om deze redenen:

Wij, Joseph Vanderveeren, Voorzitter der Rechtbank

van eerste aanleg, zitting houdende te Leuven, zetelend in kortgeding, bijgestaan door Marcel Buttiens, Griffier van deze zetel;

Voorlopig beslissende, alle rechten der partijen ten gronde voorbehouden:

Alle andere redenen als ongegrond afwijzende;

Veroordelen verweerders om de heer Notaris Roberti de Winghe, van Leuven, en zijn helpers, alsook de vervolgende schuldeisers en alle vertegenwoordigers toegang te verlenen tot de hierboven beschreven eigendommen, ten einde de verpande goederen alsook alle roerende voorwerpen, onroerend bij bestemming, die zich aldaar mogen bevinden, te beschrijven;

Veroordelen verweerders om tot aan de eindverkoop elke Dinsdag en Donderdag van iedere week van 14 tot 17 uur toegang te verlenen tot alle voormelde eigendommen aan de liefhebbers die zich aanbieden;

Bij gebreke van verweerders dit alles vrijwillig te voldoen, machtigen aanlegster om de heer Notaris Roberti de Winghe en zijn helpers, alsook de vertegenwoordigers van aanlegster desnoods met de hulp van de deurwaarder en van de openbare macht in de verpande goederen binnen te dringen en tot bovengezegde beschrijving over te gaan;

Machtigen tevens aanlegster om tot aan de eindverkoop elke Dinsdag en Donderdag van iedere week van 14 tot 17 uur, desnoods door de hulp van de deurwaarder en de openbare macht, het vrije bezoek van de liefhebbers die zich aanbieden tot het bezoeken van die eigendommen te verzekeren;

Verwijzen verweerders hoofdelijk en ondeelbaar in de kosten;

Verklaren dit bevelschrift uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande alle verhaal en zonder borg.

## VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

4e Kanton. — 7 Juli 1954.

Rechter: M. Struyf.

Advocaten: Mrs Bouffuix en Impens.

1. **Taalgebruik in gerechtszaken.** — Aan de dagvaarding gehechte rekeninguittreksels behoeven niet gesteld te zijn in de taal der procedure.

2. **Dagvaarding.** — Geldigheid ener dagvaarding, betekend niet aan de maatschappelijke zetel der gedaagde N.V. doch aan een bedrijfszetel van deze.

1. *Aan het exploit van dagvaarding gehechte stukken, zoals rekeninguittreksels, rekeningen en wisselbrieven van maken blijkens artikel 1 Rv. niet deel uit van de dagvaarding; zij zijn dus ook niet vereist voor het bestaan en de geldigheid der dagvaarding. Dergelijke stukken behoeven derhalve niet gesteld te zijn in de taal der procedure, zoals die is voorgeschreven bij de artikelen 1 en 2 van de wet van 15 Juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken. Krachtens artikel 8 dezer wet kan de rechter, zo de in een geding overgelegde stukken in een andere taal dan die der procedure gesteld zijn, op verzoek van de partij, tegen wie die stukken worden ingeroepen, bij een met redenen omklede beslissing de vertaling van die stukken in de taal der procedure bevelen.*

2. *Het exploit van dagvaarding, dat niet is betekend aan de maatschappelijke zetel der gedaagde N.V., doch aan een bedrijfszetel dezer vennootschap, is niet nietig, zo niet is bewezen, dat de gedaagde*

*N.V. door deze wijze van betekening in haar belangen is benadeeld.*

N.V. Fametal t/ R. M. Z.

Gezien het exploit van verzet de dato 3 Juni 1953, ingeschreven ter rolle onder n° 5244;

Aangezien de vraag van aanlegster op verzet ertoe strekt ten einde het verzet tegen Ons verstekvonnis dd. 22 April 1953 ontvankelijk en gegrond te horen verklaren, en het bestreden vonnis te horen te niet doen, opposante te horen ontlasten en ontslaan der tegen haar uitgesproken veroordelingen;

Aangezien de ontvankelijkheid van het verzet ontbetwist is;

Aangezien het verzet vooreerst steunt op de nietigheid van het exploit van rechtsingang van 18 April 1953 van deurwaarder Baeten, te Antwerpen, op grond dat de aangehechte rekeninguittreksels in de Franse taal opgesteld zijn;

Aangezien naar luid van artikel 2 der taalwet van 15 Juni 1935 geheel de rechtspleging in betwiste zaken in het Nederlands gevoerd wordt voor al de burgerlijke rechtbanken en de rechtbanken van koophandel van eerste aanleg, waarvan de zetel gevestigd is in de provincien Antwerpen, West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Limburg en in het arrondissement Leuven;

Aangezien artikel 1 van het Wetboek van Rechtsvordering voorziet dat elke dagvaarding voor de vrederechters de dag, maand en het jaar behelst, alsook de namen, beroep en woonplaats van de eiser, de namen, beroep en inschrijving van de deurwaarder, de namen en woonplaats van de verweerder, en summierlijk het voorwerp en de middelen van de eis, alsook de aanduiding van de vrederechter die van de eis moet kennen en de dag en het uur van de verschijningen;

Aangezien daaruit volgt dat de aan het exploit gehechte stukken gelijk rekeninguittreksels, rekeningen, wisselbrieven, enz., wettelijk niet vereist zijn voor het bestaan en de geldigheid van de dagvaarding, waarvan zij geen deel uitmaken;

Aangezien naar luid van artikel 8 der taalwet voormeld, de rechter, indien de stukken of documenten, in een geding overgelegd, in een andere taal dan die der rechtspleging gesteld zijn, op verzoek der partij tegen dewelke die stukken of documenten worden ingeroepen, hiervan de overzetting in de taal der rechtspleging kan bevelen bij een met redenen omklede beslissing; de beslissing van de rechter is noch voor verzet noch voor beroep vatbaar. De kosten van vertaling worden mede begroot;

Aangezien de verzetmakende partij volkomen gerechtigd was en blijft om de vertaling van de aangehechte rekeninguittreksels aan te vragen; dat zij evenwel deze vertaling niet aanvraagt;

Aangezien derhalve dit eerste verzetmiddel ongegrond is;

Aangezien het verzet vervolgens steunt op de nietigheid van gezegde dagvaarding, op grond dat deze niet aan de maatschappelijke zetel van de verzetmakende partij aangezegd werd;

Aangezien ten deze vaststaat dat het exploit van rechtsingang betekend werd aan de bedrijfszetel van de verzetmakende partij sprekende met een harer beheerders;

Aangezien geen nietigheid van het exploit kan worden toegestaan tenzij het bewezen is dat zij de belangen van de tegenpartij schaadt;

Aangezien de verzetmakende partij niet bewijst, zelfs niet beweert dat zij door de hogerbedoelde aanzegging

aan haar bedrijfszetel te Burcht enige schade ondergaan heeft;

Aangezien dit middel dan ook evenmin aan de orde komt;

Aangezien het verzet eindelijk steunt op de ongegrondheid van de eis welke betwist wordt op grond dat geen rekening gehouden werd met de stortingen van 22.725 frank en 17.597 frank op 23 Februari 1952 door bemiddeling van de Maatschappelijke Dienst, 13, Visverkopersstraat, te Brussel, gedaan;

Aangezien ten deze verweerder op verzet erkent ontvangen te hebben:

16.296 frank op 14 Februari 1953;

21.203 frank op 14 Februari 1953, zegge vóór de dagvaarding;

Aangezien de verzetmakende partij haar beweringen niet bewijst zodat, voorlopig, alleen van laatstgenoemde erkende stortingen rekeningen kon gehouden worden;

Aangezien ten slotte verweerder op verzet verklaart dat op de oorspronkelijke gevorderde schuld alleen nog verschuldigd zijn de bijslagen ten bedrage van 26.389 frank, benevens alle intresten en kosten;

Aangezien de wettelijke intresten à 5 % alleen gewettigd zijn;

## BIBLIOGRAPHIE

**BUITENLANDSE WETTEKSTEN.** - 1954 - N° 3 - **Italiaans Burgerlijk Wetboek.** - Boek I. - Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel, Kunstenlaan 25, Brussel. - 159 p.

De dienst voor buitenlandse wetgeving bij het Belgisch Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel gaat voort met onverpoosde vlijt de Nederlandse vertaling uit te geven van buitenlandse wetteksten, hoofdzakelijk betreffende het familierecht. Wij hebben in vroegere nummers van dit blad reeds meerdere malen de aandacht van onze lezers gevestigd op het groot praktisch belang van deze uitgaven.

Thans is het eerste boek van het Italiaans Burgerlijk Wetboek aan de beurt gekomen. Er wordt over dit wetboek veel gesproken, doch voor degenen die de Italiaanse taal niet machtig zijn is de tekst ervan niet zo gemakkelijk te vinden en onze juristen zullen de dienst voor buitenlandse wetgeving dan ook zeer erkentelijk zijn om de Nederlandse vertaling van Boek I, gewijd aan de personen en de familie in Nederlandse vertaling te hebben gepubliceerd.

Dit eerste boek werd reeds in voorlopige vorm afgekondigd in 1938 tijdens de volle bloei van het fascistisch regime en was dan ook algemeen gekend onder de benaming «Codice Mussolini». Met lichte wijzigingen werd het echter slechts in 1942 definitief afgekondigd. Na de capitulatie van Italië werden er enkele lichte wijzigingen aan toegebracht en werden namelijk de artikelen over rassenscheid en corporatief regime opgeheven. Voor het overige is het thans nog steeds volledig in voege.

De tekst brengt ons zeer belangrijke nieuwigheden, zoals een titel betreffende de natuurlijke personen en een ander aangaande de rechtspersonen. Er wordt een nieuwe procedure ingesteld voor de afwezigheid en de verklaring van vermoedelijk overlijden. De affiliatie, die een bijzondere vorm van adaptatie is, maakt eveneens het voorwerp uit van een nieuw hoofdstuk. De bepalingen die betrekking hebben op

het huwelijk, de afstamming en de adoptatie werden omgewerkt met het oog op een meer doelmatige verdediging van de familie.

Bij de titel over het huwelijk werd een hoofdstuk over het huwelijksgoederenrecht ingelast, dat hier oneindig beter op zijn plaats is dan bij de stof van de verbintenissen en de overeenkomsten. De voogdij werd tot een openbare instelling verheven met een speciaal voogdijrechter. Verder werden nog allerlei maatregelen ingevoerd tot verbetering van het lot van onwettige en overspelige kinderen en werden er ook ruimere gelegenheden geboden bij het opzoeken van het vaderschap.

Van groot belang zijn ook de algemene bepalingen betreffende de wet en de rechtsbronnen en ook het internationaal privaatrecht, die Boek I van het Italiaans burgerlijk wetboek voorafgaan.

In de voorrede van deze uitgave kondigt de dienst voor Buitenlandse Wetgeving aan dat binnenkort de volgende boeken van de Codice Mussolini ook in Nederlandse vertaling in dezelfde reeks zullen gepubliceerd worden.

## TAALKUNDIGE KRONIJK

Wij Vlamingen, begaan met de meeste koelbloedigheid de zwaarste misgrepen tegen onze taal, we verpinken nooit, we horen het overal: van de predikstoel, aan 't gerechtshof, op straat en thuis, overal.

Caesar Gezelle (1)

### MOGEN WE ALTIJD HET VERLEDEN DEELWOORD UITGEPUT GEBRUIKEN?

Sprekers en schrijvers wijden niet altijd de gewenste aandacht aan eenvoudige taalverschijnselen. Velen onder hen weten wellicht dat met het Frans verleden deelwoord *épuisé* o.a. bedoeld wordt:

- 1° afgemat, verzwakt, zonder krachten;
- 2° de waren, de voorwerpen zijn uitverkocht; de voorraad is op; opgebruikt.

We stellen echter vast dat veel taalgebruikers die betekenissen van het Frans verleden deelwoord in het Nederlands niet behoorlijk uit elkander kunnen houden. Deze taalverwarring is te wijten aan een onbedachtzame vertaling uit het Frans en geeft daarenboven aanleiding tot potsierlijke gevallen.

*Het boek is uitgeput* (le livre est épuisé) verraadt een Frans getinte taal. We gebruiken in zuiver Nederlands: *Het boek is uitverkocht* of *is niet meer verkrijgbaar*.

Bij Pater Van Ginneken, de bekende Noordnederlandse taalgeleerde, lezen we na:

Frans — Cet ouvrage est épuisé.

Vlaams — Dat werk is uitgeput.

Algemeen Nederlands — *Dat werk is uitverkocht* (2).

Peeters bespreekt eveneens deze grove fout:

Uitputten. Dat werk is uitgeput. (Toelichting) Gell. Cet ouvrage est épuisé... Fr. *épuisé* wordt gezegd zowel voor boeken, brochures, enz., die kosteloos worden uitgedeeld of rondgezonden als van die welke verkocht worden. Algemeen Nederlands. *Dat werk is uitverkocht, niet meer in de handel, niet meer verkrijgbaar, niet meer voorhanden* (3).

Het verleden deelwoord uitgeput verbastert reeds meer dan een mensenleeftijd de betekenis van uitverkocht, de voorraad is opgebruikt. Over dat gallicisme is de toelichting van Kanunnik Muyldermans

nog altijd lezenswaardig: Uitverkocht verkieze men boven uitgeput, waar in de boekwinkel of elders, spraak is van een werk, dat buiten de handel of niet meer te krijgen is. In het Frans heet het *épuisé*. Zo zal men van J.-B. David's *Taal- en Letterkundige Aankomeringen* zeggen: *Dat werk is uitverkocht*, liever dan: is uitgeput (4).

### HET GEBRUIK VAN UITGEPUT

We kunnen dit verleden deelwoord gebruiken wanneer het synoniem is van *zonder krachten, doodmoe, bekaf, afgemat*, enz. Hier heeft het vaak misplaatste woord zijn eigenlijke Nederlandse betekenis.

Na die onzinnige rit waren de paarden volkomen uitgeput.

In de hel van Dien Bien Foe waadden de uitgeputte verdedigers dagenlang door modder en water.

In de Japanse kampen waren honderden Amerikaanse soldaten uitgeput door ontberingen en ziekten.

Koenen vermeldt insgelijks:

*Mijn kas is uitgeput*, ik heb geldgebrek; *iemand's geduld uitputten*, maken dat iemand alle geduld verliest; *mijn krachten zijn uitgeput*, ten einde; *een onderwerp uitputten*, zo volledig mogelijk behandelen dat er niets meer te behandelen valt; *de oorlog put de volken uit*, verzwakt.

\* \* \*

Geef de voorkeur aan het Nederlandse woord of aan de Nederlandse uitdrukking. Vermijd de gallicismen in uw geschriften. Op die manier werkt u mede tot de verspreiding van het A.B.N.

Albert Blontrock.

#### Geraadpleegde bronnen:

- (1) Caesar Gezelle, *Van onze misprezen moedertaal*, Amsterdam, L. J. Veen, 1923, 4°, 167 blz. — Cf. blz. 120.
  - (2) Dr J. Van Ginneken: *Handboek der Nederlandse Taal*. (Deel I, 2de dr.). 's Hertogenbosch, L. C. G. Malmberg, 1928, 4°, 358 blz. — Cf. blz. 141.
  - (3) Const. H. Peeters: *Nederlandse Taalgids*. — *Woordenboek van Belgicismen*. Antwerpen, «De Sikkel», 1934, 4°, 662 blz. — Cf. blz. 304.
  - (4) Kan. J. Muyldermans: *Bijdragen tot Taal- en Stijlzuivering*. Mechelen, R. Van Velzen, 1898, 8°, 416 blz. — Cf. blz. 300.
- Zie ook: *Meer Taalzuiverheid*. «Het Leger — De Natie». 15 Juli 1954; n° 7, blz. 30 - 31.

## MEDEDELINGEN

### VLAAMS-RECHTSGENOOTSCHAP VAN DE UNIVERSITEIT TE LEUVEN

#### Herdenking van het 150-jarig bestaan van het Burgerlijk Wetboek

Het was een zeer gelukkige gedachte van het Vlaams Rechtsgenootschap aan de Universiteit te Leuven op Donderdag, 25 November 11. in de zaal der promoties van de Universiteit een plechtige academische zitting in te richten ter gelegenheid van de herdenking van het 150-jarig bestaan van het Burgerlijk Wetboek. Twee onzer beste civilisten, Prof. E. Van Dievoet, der Universiteit te Leuven, en Prof. R. Dekkers, der Universiteiten te Brussel en Gent, waren uitgenodigd geworden om over dit passionnant onderwerp een lezing te houden en de evolutie van het Burgerlijk Wetboek vanaf zijn ontstaan tot op onze dag te bespreken.

Er was in de promotiezaal een uitgelezen gezelschap aanwezig. De Heer Minister van Justitie Lilar had er aan gehouden zelf deze vergadering met zijn

tegenwoordigheid te vereren. Naast de Rector magnificus der Leuvense Universiteit was haast het gans professorenkorps der Rechtsfaculteit aanwezig. Talrijke hoge magistraten waartussen de Heer Eerste Voorzitter van de Raad van State Suetens en de Heer Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Gent Van Winckel, waren eveneens tegenwoordig, alsmede burgerlijke overheidspersonen, stafhouders en advocaten. De studenten der Universiteit waren ook zeer talrijk opgekomen.

Al de aanwezigen waren in de hoogste mate benieuwd om te vernemen op welke wijze de twee sprekers, twee geleerden van uitzonderlijke wetenschappelijke waarde en van internationale reputatie, doch beiden behorende tot twee verschillende levensbeschouwingen, hun visie op de evolutie van ons burgerlijk recht zouden uiteenzetten.

Het zijn dan ook twee spreekbeurten geworden die al de aanwezigen in de hoogste mate hebben weten te bekoren, zowel door hun zakelijkheid als door hun hoge vlucht, en waarvan de inhoud en de betekenis onmogelijk in enkele lijnen kan samengevat worden.

Wij zijn zo gelukkig aan onze lezers te kunnen aankondigen dat de beide professoren er wel hebben willen in toestemmen de tekst van hun lezingen te publiceren in het Rechtskundig Weekblad, zodat onze lezers ten volle zullen kunnen genieten van deze hoogstaande wetenschappelijke uiteenzettingen.

Bij de aanvang van de academische zitting werd het initiatief van het Vlaams Rechtsgenootschap door zijn Voorzitter de Heer Prims in uitstekende bewoordingen toegelicht en na afloop der lezingen sprak Prof. Fernand Collin namens het Rechtsgenootschap een diepgevoeld woord van dank uit.

Deze academische zitting is een weelde geweest voor de geest en het Vlaams Rechtsgenootschap van de Universiteit te Leuven dient van harte gefeliciteerd omdat het dit gelukkig initiatief heeft genomen.

#### DE NATIONALITEIT VAN DE KONGOLESE KREOLEN

Wij ontvingen van de Heer Dr Jur. Frans Maes, Steenweg op Haacht, 1042, Evere-Brussel, het hieronderstaand schrijven :

Weledele Heer,

Bij het nalezen van het artikel van de Heer Grootaert over « *De Nationaliteit van de Kongolese Kreolen* » in Uw geëerd tijdschrift van 20 Juni 1954, heb ik bemerkt dat er een onjuistheid in aangegeven wordt.

Deze vergissing betreft de leeftijd waarop de « Kongolezen » meerderjarig worden. In bedoelde bijdrage lees ik inderdaad dat deze leeftijd door artikel 249 van het Kongolees Burgerlijk Wetboek bepaald is op 16 jaar. Welnu, door een decreet van 26 Januari 1952 (Ambtelijk Blad van Belgisch Kongo 1952, p. 526) wordt dit artikel 249 gewijzigd; bedoeld decreet bepaalt het volgende in zijn artikel 1 :

« Minderjarigen zijn personen van de ene of de » andere kunne die minder dan een en twintig jaar » oud zijn. »

Bijgevolg dienen de kreolen, om de Kongolese nationaliteit te bezitten, hun woonplaats in Kongo gehad te hebben gedurende drie jaar voor en één jaar na hun 21<sup>e</sup> verjaardag. Evenzo, zullen de kinderen die in Kongo uit vreemde ouders geboren zijn, doch er hun woonplaats gedurende bovengezegde tijd niet gehad hebben, de hoedanigheid van Kongolees slechts verwerven, indien ze hiertoe een uitdrukkelijke verklaring

afleggen gedurende het jaar volgend op dat waarin ze 21 jaar oud zijn geworden.

Hopende U van dienst te zijn geweest, teken ik.

#### VRIJE UNIVERSITEIT TE BRUSSEL

De Vrije Universiteit te Brussel kondigt de vacatie aan van de hiernavolgende cursus in de Faculteit der Toegepaste Wetenschappen : Industrieel Recht.

De aanvragen van de kandidaten dienen, met curriculum vitae, vóór 23 December 1954 toegezonden te worden aan de Heer Rector der Universiteit, Franklin D. Rooseveltlaan 50.

## TIJDSCHRIFTEN

**Arbitrale Rechtspraak**, November 1954 - n° 407.

Rechtspraak.

**Nederlands Juristenblad**, afl. 41 - 27 November 1954.

Mr A. J. Haakman : Het Statuut voor het Koninkrijk en de Grondwet. — Mr J. H. Blaauw : De rechtsverhouding tussen architect en opdrachtgever (II, slot). — Prof. Mr J. C. van Oven : Het nieuwe B. W. — Mr J. J. Boasson, de herkomst van art. 11 Wet A. B. — Mr W. J. Hofdijk : Het ontwerp Politiewet en het Wapen der Koninklijke Marechaussée.

**Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie**, n° 4375 - 27 November 1954.

Prof. Mr I. Kisch : De Marikaan buitenaf. — K. Abma : De notariële schildwacht (I). — Prof. Mr G. de Grooth : Overzicht der Nederlandse Rechtspraak Verbintenissenrecht 1953 (IX).

**Journal des Tribunaux** : n° 4042 - 28 novembre 1954.

Henri Neuman : Des nouvelles facultés d'unification des titres de sociétés. — Jurisprudence.

**Revue Pratique du Notariat Belge** : 2380<sup>e</sup> livr. - octobre 1954.

A. Le Hon : Partages d'Ascendant entre vifs et testamentaires, conjonctifs et cumulatifs, de biens propres et communs, Réversion d'usufruit et de rente viagère.

**Recueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de Législation**, 3<sup>e</sup> cahier - 27 novembre 1954.

Jean Rivera : Le conseil d'Etat, Cour régulatrice. — R. Savatier : A quelle date doit être donné le congé mettant fin aux baux ruraux verbaux portés à neuf ans par le statut. — Ch. Blaevoet : Responsabilité sans faute et compétence administrative, en cas de dommages causés par le concessionnaire d'un ouvrage public à l'immeuble d'usager. — S.D. L'indemnité de clientèle du représentant de commerce appelé à bénéficier prochainement d'une pension de retraite. — F. G. : L'exercice illégal de la médecine vétérinaire par vente de produits préventifs ou curatifs de maladies contagieuses.